

**Үөрэх дыыла
түмүктэниитэ...** ③

**Маарыкчаан
ыччаттара** 4-5

**ХАЛБАННААБАТ
САНАА, УБАРААБАТ
ДЬУЛУУР** ⑥

Чурапчыга күн тахсар!

САНА ОЛОХ

12+

**2021 сыл
Ыам ыйын
28 күнэ
бээтинсэ
№ 38
(11791)**

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • sanaoloh

бээтинсэ Ыам ыйын 28> субуота Ыам ыйын 29> баскыһыанньа Ыам ыйын 30> бэнидиэнньик Ыам ыйын 31> оптуорунньук бэс ыйын 1> сэрэдэ бэс ыйын 2> чэппиэр бэс ыйын 3

--- **НОВОСТИ РЕСПУБЛИКИ** ---

В Якутии принят Конституционный закон «О Конституционном совете Республики Саха (Якутия)»

В ходе XXVII (очередного) пленарного заседания Государственного Собрания (Ил Тумэн) народные депутаты поддержали конституционную инициативу Главы Якутии Айсена Николаева и приняли проект конституционного закона РС (Я) «О Конституционном совете Республики Саха (Якутия)».

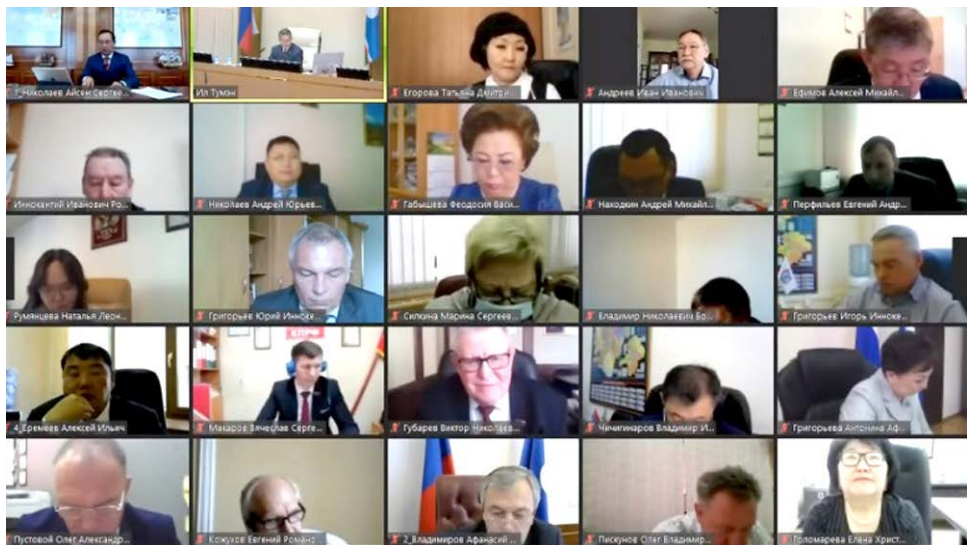
Представляя депутатскому корпусу законопроект, руководитель Администрации Главы РС(Я) и Правительства РС(Я) Афанасий Владимиров отметил, что проект конституционного закона разработан в развитие положений внесённого Главой Якутии Айсеном Николаевым проекта конституционного закона «О внесении изменений и дополнений в Конституцию (Основной закон) Республики Саха (Якутия)».

Федеральный законодатель даёт право регионам создавать конституционные советы. Так, согласно пункту 7 статьи 5 Федерального конституционного закона от 08 декабря 2020 года № 7-ФКЗ «О внесении изменений в отдельные федеральные конституционные законы» субъекты Российской Федерации вправе принять решение о создании конституционных (уставных) советов, действующих при законодательных (представительных) органах государственной власти регионов.

Рассматриваемый законопроект устанавливает правовой статус Конституционного совета Республики Саха (Якутия), определяет перечень полномочий Конституционного совета, устанавливает порядок формирования персонального состава и иные элементы статуса Конституционного совета Якутии.

«В рассматриваемом документе правовой статус Конституционного совета Республики Саха (Якутия) определён как государственный орган, постоянно действующий при Государственном Собрании (Ил Тумэн) «в целях соблюдения верховенства Конституции (Основного закона) Республики Саха (Якутия) в системе законодательства Республики Саха (Якутия), прямого действия Конституции (Основного закона) Республики Саха (Якутия) на территории Республики Саха (Якутия), укрепления конституционной законности, сохранения и развития конституционных ценностей правового демократического государства в Республике Саха (Якутия) как субъекте Российской Федерации», – сказал Афанасий Владимиров.

Конституционный совет предлагается назначать Государственным Собранием (Ил Тумэн) по представлению Главы Якутии в составе девяти конституционных

советников Республики Саха (Якутия), включая Председателя, двух его заместителей и секретаря-советника Конституционного совета, которые будут осуществлять свои полномочия на профессиональной постоянной основе. Кроме того, пять конституционных советников – представителей общественности будут осуществлять свои полномочия на непостоянной основе.

На лиц, замещающих должности Председателя Конституционного совета, заместителей Председателя и секретаря-советника Конституционного совета, распространяются ограничения, запреты и обязанности, установленные федеральным и республиканским законодательством, регулирующим статус лиц, замещающих государственные должности Республики Саха (Якутия).

После обсуждения народные депутаты республики приняли проект конституционного закона РС (Я) «О Конституционном совете Республики Саха (Якутия)», направленный на обеспечение соблюдения верховенства Конституции (Основного закона) Республики Саха (Якутия) в системе законодательства республики и укрепления конституционной законности, в окончательном чтении.

Пресс-служба Главы Республики Саха (Якутия) и Правительства Республики Саха (Якутия).

--- **УЛУУСКА -- БУ КҮННЭРГЭ** ---

УОТ СУБУРУУСКАЙГА АНАММЫТ ТӨГҮРҮК ОСТУОЛ

**Быйыл Николай Дмитриевич Кривошапкин—
Уот Субуруускай төрөөбүтэ 125 сыла туоларынан,
улууспутугар, төрөөбүт нэһилиэгэр Болтоноҕо
араас тэрээһиннэр буола тураллар.**

Ыам ыйын 26 күнүгэр Онлайн форматынан бу даатаҕа анаммыт төгүрүк остуол ыытылынна. ZOOM сибээһинэн холбонон өрөспүүбүлүкэ араас оройуоннарыттан кыттыыны ыллылар. Бу тэрээһини Чурапчытаабы киин библиотэикэ үлэлитэ Марфа Кузьмина салайан ыытта.

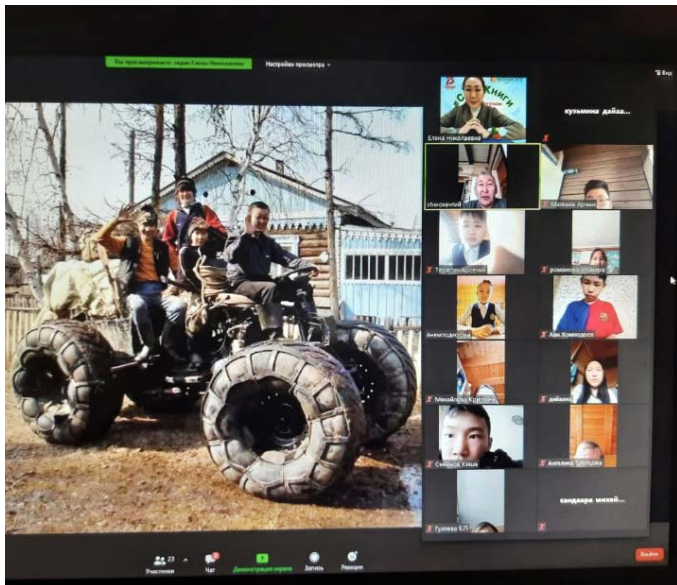
Бастакынан тылы Болтоно нэһилиэгин баһылыга Варвара Макарова ылан, Уот Субуруускай олобун, үлэтин толору кэпсээтэ. Кини кэнниттэн Н. Д. Субуруускай аатынан Болтоно орто оскуолатын мусуойун үлэлитэ Захар Егоров мусуой тэриллэбүттэн үлэтин сырдатта. “Саҥа олох” хаһыат отделын сэбиэдиссэйэ, Болтоноҕо сельсэбиэт

исполкомун бэрэссэдээтэлинэн, баһылыгынан үлэлээбит Алексей Слепцов Уот Субуруускай олобун алаастарын, аймактарын туһунан, төрөөбүтэ 90, 100 сылларын бэлиэтээһиннэ ыытыллыбыт үбүлүйдээх дыһаллар тустарынан кэпсээтэ. Улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров быйылгы үбүлүйдэ улууска ыытыллыбыт, буолуохтаах дыһаллары билиһиннэрдэ. Таатта Чөркөөбүттэн Политическай устуоруйатын мемориальнай мусуойун научнай үлэлитэ Изабелла Жерготова уонна П. А. Ойуунускай аатынан Саха сирин судаарыстыбаннаһын мусуой научнай үлэлитэ Марианна Барахова Н. Д. Субуруускай аатын үйэтитиигэ ытар үлэлэрин кэпсээтилэр. Мэнэ Хангалас улууттан устуорук, алгысчыт, кыраайы үөрэтээчи Петр Тихонов—Тэрчи Н. Д. Субуруускайга анаммыт ыстатыйалартан ааҕан иһитиннэрдэ, Хайахсыт нэһилиэгин баһылыга Тарас Тарасов улуус

баһылыгын солбуйааччынан үлэлээбит кэмгэр Н. Д. Субуруускай үбүлүйдэрин ыытыыга тэрийэр хамыһыһа бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбитин, туох үлэлэр барбыттарын эттэ. Иван Пономарев кыра сааһыгар Уот Субуруускайы көрбүтүн, кини туһунан оччотообу өйдөбүлүн кэпсээтэ. С. А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын устуоруйага учуутала Люция Илларионова үөрэнээччилэргэ Н. Д. Субуруускайы үөрэтиигэ санааларын үлэлэтиннэ.

Төгүрүк остуол кыттылаахтара Николай Дмитриевич Кривошапкин—Уот Субуруускай туһунан бары өттүнэн сырдатыллыбыт этиилэри истэн, санааларын үлэлэстэн астыннылар, кини туһунан билиилэрин ханаттылар.

**Марфа КУЗЬМИНА,
улуустаабы киин библиотэикэ ааҕааччыны
кытта үлэлиир отделын сэбиэдиссэйэ.**

Оҕо библиотэикэтигэр “Сила книги” аахсыһа ыытылынна

Быйыл Арасыйыаҕа “Наука уонна технология” сыла биллэриллэн турар. Ыам ыйын 27 күнүгэр бүтүүн Арасыйыа үрдүнэн библиотэикэ күнүн бэлиэтиибит. Бу күнү көрсө үһүс сылын “Сила книги” диэн өрөспүүбүлүкэтээҕи аахсыһа ыытыллар. Бу күн нэһилиэк, куорат биллэр дьоно, оҕолорго сөбүлээн аахпыт айымньыларыттан быһа тардан ааҕан иһитиннэрэллэр. Быйылгы аахсыһабытыгар наука эйгэтин дьоно, инженердэр эбэтэр саҕаны аһааччылар кыттыыны ылаллар.

Онон Оҕо библиотэикэтигэр Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо, саҕаны аһааччы, новатор Иннокентий Николаевич Новгородов ыалдьытты кэллэ, оҕолору кытта “ЗУМ” платформа нөҥүө көрсөн кэпсээтэ. Иннокентий Николаевич оҕо сылдыһабыттан фантастика жанрын сөбүлээн ааҕарын, Оҕо библиотэикэтигэр баар фантастика

книгэлэрин барытын ааҕан бүтэрбитин туһунан оҕолорго сэлэргээтэ уонна оҕо сылдьан сэнээрэн аахпыт Кир Булычев “Девочка с земли” айымньыттан быһа тардан ааҕан иһитиннэрбитин оҕолор сөргээн иһиттилэр. Салгыы Иннокентий Николаевич бэйэтэ онорбут тиэһиникэлэрин туһунан оҕолорго кэпсээтэ, улахан интэриэһи тарта. Үөрэнээччилэр интэриэһинэй ыйытыктарынан көмтүлэр. С.К. Макаров аатынан Чурапчытаабы гимназия 5-с а кылааһын үөрэнээччитэ Коля Собакин салайааччытын кытта онорбут тепловизорун туһунан кэпсээтэ. Иннокентий Николаевич Коляҕа сүбэлэри биэрдэ. Сүрдээх истин, иһирэх, интэриэһинэй кэпсэти, көрсүһүү табыста. Иннокентий Николаевичка уонна Инга Васильевнаҕа Оҕо библиотэикэтин аатыттан махталбытын тиэрдэбит.

Оҕо библиотэикэтин кэлэктиибэ.

--- ИЛ ДАРХАН НЭДИЭЛЭТЭ ---

Айсен Николаев үлэтин сүрүн түгэннэриттэн

Ыам ыйын 17 күнүгэр Айсен Николаев өрөспүүбүлүкэ Бырабыыталыстыбатын чилиэннэрин кытта кизн ынгырылаах муннабы итиэннэ өрөспүүбүлүкэтээби суһал ыстаап муннабын ыытаргыгар кэлинни күннэргэ санитарнай-эпидемиологическай быһыы-майгы ыараабытын, балаһыанньаны бүтүүн уопсай вакцинация эрэ тупсарыабын туһунан эттэ. Ол иһин регион салалтата вакцинаны ылыы нэһилиэнньэҕэ табыгастаах буолуутугар тобоостоох усулуобуйаны тэрийэр. Билиннитэ 100 тыһ. тахса киһи толору дозаны ылбыт. Өрөспүүбүлүкэ баһылыга чугастаабы нэдиэлэлэргэ быһыы туруортарар киһи ахсаанын лаппа элбэтэри соруудахтаа. Ил Дархан судаарыстыбаннай былаас уорганнарын үлэһиттэрин 19% эрэ вакцина ылбытын, сорох министриэстибэлэргэ, биздэмистибэлэргэ көрдөрүүлэрэ 10% сэмэлээтэ. Айсен Николаев бэлиэтээбитинэн, федеральнай суһал ыстаап өйөбүлүнэн өрөспүүбүлүкэҕэ вакцинаны аҕалыы тэтимнээхтик барар, ол иһин нэһилиэнньэ ортотугар быһыыны туруортарыы хамаатык барыахтаах. Регион баһылыга вице-премьердэргэ сүрүннүүр салааларынан үлэһиттэр вакцина ылыахтаахтарын 70% тиэрдэргэ соруудахтаа. Ил Дархан дыһалынан Дьокуускайга уонна Мэнэ Ханаласка уустук быһыы-майгы үөскээбитинэн, быһыы туруортарар пууннар уонна биригээдэлэр ахсааннара эбилиннэ. Пууннарга пааспардаах, полистаах уонна СНИЛС-тээх кэлэр ирдэнэр.

Ыам ыйын 17 күнүгэр Айсен Николаев Саха сириг олохтоохторугар туһаайан коронавирус дыһын туһунан анал этиилээх тэлэбидиэнньэҕэ, араадыаҕа табыста. Кини муус устар ортотуттан коронавирүһунан суутуллу элбии турарын, оҕолор, ыччат ыалдьара элбээбитин, киһи өлүүтүн ахсаана үксүүрүн бэлиэтээтэ. Улахан куттал уруккутун курдук сааһырбыт уонна дырба ыарыылаах дыонно суоһуур. «Эпидемиологическай быһыы-майгы уустугубутунан, хааччахтыр дыһаллары күүһүрдэргэ, сана бобуулары киллэрэргэ күһэллэбит. Аҕыйах хонуктаабыта ону барытын сиһилии түмүтүт үс ыйааха илии баттаатым. Чуолаан өрөспүүбүлүкэ иһигэр кэли-барыы — киин куораттан улуустарга, ону тэнэ өрөспүүбүлүкэ таһыттан кэлээчиллэри хонтуруолга ылыы күүһүрүөҕэ. Ол ордук оупускалаахтарга, сайынны сыныаланнарыгар барар оскуола үөрэнээчиллэригэр, устудьуоннарга сыһыаннаах. Биллэн турар, вахтанан уонна өрөспүүбүлүкэҕэ быстах үлэҕэ кэлээчиллэри эмиз таарыйар. Үлэни бэрээччилэр дезинфекцияны тэрийиигэ, үлэһиттэри «дыэттэн үлэҕэ» ытыгыга эбии эбээһинэстэри сүктүлэр. Аралдытар-сынытар тэрилтэлэр кэккэ көрүннэрин үлэлэрэ быстах кэмнэ тохотуллар, ол иһигэр оҕо кииннэрин, оонньуур хостор үлэлэрэ. Өрөспүүбүлүкэҕэ 122 тыһ. тахса киһи быһыыны ааста. Бу аҕыйах. Күргүөмүнэн быһыы ылары өссө далааһыннаахтык уонна түргэн тэтиминэн салгыах тустаахпыт. Ол иһин Федеральнай суһал ыстаапка Саха сиригэр быһыы балачаа элбэх партиятын аҕалыыны туруорустум. Быһыыны ылыы судургу буоларын ситистибит.» — диэн Айсен Сергеевич бар дыонун ынгырда.

Ыам ыйын 18 күнүгэр Саха сириг уһулуччулаах уопастыбаннай, бэлиитическай дьийэтэлэ, XIX-XX үйэлэр кирибиэллэригэр саха интеллигенциятын лидерэ Василий Никифоров-Күлүмнүүр төрөөбүтэ 155 сылын туолла. Бу бэлиэ түгэнинэн Айсен Николаев Саха сириг олохтоохторун эбэрдэлээтэ. «Саха норуотун чулуу уола Василий Никифоров — Күлүмнүүр үтүө аата 60 сыл кэнниттэн биридэ норуотугар төннүбүтэ, ааттанар буолбута. Маныаха бастакы бэрэсидьизмит Михаил Николаев өнөтүн бэлиэтиэхпин баҕарабын. Күлүмнүүр аатын үйэтитиигэ, чөлүгэр түһэриигэ чинчийээччи Ираида Клиорина, суруйааччы Иван Федосеев — Доосо уонна бэһис ынгырылаах Ил Түмэн Бэрэссэдээтэлэ Александр Жирков сүпкөн өнөлөөхтөр. Күлүмнүүр Саха сиригэр бастакы быыбардамыт салайааччынан үлэлээбитэ, Саха сиригэр земствоны, сахалар бастакы сийиэстэрин тэрийбитэ, саха литературатын саҕалааччыларын биридэстэрэ, бастакы драматург быһыытынан «Манчаары» пьесаны суруйбута, саха национальнай бэчээтин, саха драматическай ускуустубатын, бастакы публичнай бибилэтиэкэни төрүттээбитэ. Кини сүрүн сорукары норуот

үөрэбириитигэр, медицина, аграрнай култуура сайдыытыгар көрөрө», — диэтэ Ил Дархан. Бу күн Василий Никифоров-Күлүмнүүр сырдык аатыгар сүгүрүйэн, Дьокуускайга кини пааматынньыгар уонна Национальнай бибилэтиэкэ дьийэтигэр сибэкки дьөрбөтүн ууруу сизэрэ-туома ыытылынна.

Ыам ыйын 18 күнүгэр Ил Дархан өрөспүүбүлүкэтээби суһал ыстаап муннабын ыытта. Күннэтэ регионна хамсык дыһыннан 100-тэн тахса киһи ыалдьара бэлиэтэнэр. Бу 100 тыһ. нэһилиэнньэҕэ ыалдьыбыт киһи ахсаанынан кэлинни икки нэдиэлэҕэ Саха сирэ дойдуга үһүс миэстэҕэ сылдьар. Ыараханньык ыалдьар киһи ахсаана эбиллэр, 18-40 саастаах эдэр дыон ортотугар өлүү ахсаана эбиллэр. Реанимацияга 60 киһи кирибит. Баар балаһыанньаны төрдүттэн уларытарга улуустар, куораттаабы уокуруктар баһылыктарыгар быһыы биэрэр хампаанньа тэтимин күүһүрдэргэ соруу туруорда. Ылары ордук тарбаммыт Мэнэ Ханалас улуунугар уонна Дьокуускайга үлэлээччи уонна аҕам саастаах дыон 70% кылгас кэм иһигэр вакцина ылары ситиһилиэхтээх.

Ыам ыйын 18 күнүгэр Айсен Николаев Илинни байыаннай уокурук командующайа, генерал-полковник, Арассыыйа Дьоруойун Геннадий Жидконы кытта көрүстэ. Кэпсэтии сүрүннээн оҕону уонна ыччаты байыаннай-патриотическай итииҕэ «Авангард» үөрэтэр-методическай киин тула буолла. Арассыыйа Бэрэсидьизинэ Владимир Путин сорудабынан дойдуга 100 тыһ. тахса нэһилиэнньэлээх куораттарыгар байыаннай-патриотическай кииннэр тэриллэллэр. Дьокуускайга итинник киин ааспыт сыл муус устарга Кадеттарга интэринээт-оскуола баазатыгар тэриллибитэ. 2024 сылга диэри интэринээт-оскуола сана дьийэтэ, устуорт былаһааккалар туһуллуохтара, байыаннай тизхииникэҕэ уонна тактическай бэлэми ытыгыга анаан оскуола улатыгар санардыы үлэтэ ыытыллыаҕа. Маны сэрэ Алдан, Нерюнгри, Мириинэй куораттарга үөрэтэр-методическай кииннэр, улуустарга оскуола оҕолоругар тэрээһиннэри ыытарга туспа чаастар баар буолуохтара. Айсен Николаев ыччаты патриотическай итии, уолаттары Сэбиллээхтээх күүстэр кэккэлэригэр сулууспалыырга бэлэмнээһин күүһүрүөхтээгин ыйан турар, ити хайысхаҕа регион ыытар үлэтин кэпсээтэ. Геннадий Жидко Дьокуускайга Кадеттарга интэринээт-оскуола уонна армияҕа ынгыры пуунугар сылдыбытын туһунан санаатын үлэһиннэ. Маны тэнэ көрсүһүүгэ ХИФУ-га байыаннай үөрэх киинин тэрийи боппуруоһун кэпсэттилэр.

Ыам ыйын 18 күнүгэр Айсен Николаев Саха сиригэр национальнай бырайыактары олоххо киллэриигэ муннаах ыытта. Регионна национальнай бырайыактары үлэлэтиигэ 2021 сылга холбоон 45,4 млрд солк. көрүлүбүт. Ити сууматтан 31,9 млрд солк. федеральнай бүддьүөттэн кириэхтээх, өрөспүүбүлүкэ бүддьүөтүттэн — 7,2 млрд солк., олохтоох бүддьүөттэн — 628,8 мөл. уонна бүддьүөтү таһынан үбүлээһинтэн — 5,6 млрд солк. Ил Дархан Арассыыйа бэрэсидьизинэ Владимир Путин сорудабынан национальнай бырайыактарга былаан болдьобор толорулуохтаабын санатта. Билиннитэн бырайыактар араас тэтиминэн баран иһэллэрин эттэ, сорох бырайыактар аһаммыт болдьохторуттан хаалан иһэллэрин ыйда. Болдьобуттан хаалыыны түргэтээр былааны оноруу тулаах соруу буолуохтаабын ыйда. Хаарбах дьийэттэн көһөрүү былааннамыт тэтиминэн баран иһэр. Айсен Сергеевич тутуу эйгэтигэр экзистенциэ билигини туругуттан сылтаан бытаары баарын туһунан эттэ. Ил Дархан бу хаалыыны суһаллык суох онорорго аналлаах былааны ылынарга Бырабыыталыстыбаҕа соруудахтаа. «Доруобуйа харыстабыла» бырайыак чэрчитинэн санитарнай авиация былааннамыт көрдөрүүлэрэ уустугар болжомтону тарта. Саха сириг усулуобуйатыгар санавиация рейстэрэ атын регионнартан ордук элбэх үбү эрэйэллэр. Айсен Николаев бу кыһалҕаны туоратарга сөптөөх быһаарыыны көрдүүргэ соруудахтаа. «Доруобуйа харыстабыла» уонна «Демография» бырайыактар атын көрдөрүүлэрэ сөптөөх болдьоххо толорулуохтара диэн эрэннэрдэ. «Куттала суох уонна хаачыстыбалаах массыына суоллара» нацбырайыак чэрчитинэн 2021 сылга ордук улахан үлэ

Дьокуускайга былааннамыт. Ил Дархан Тырааныспар министригэр тутуу кэмэ кылгасын учуоттаан, үлэ тэтимин күн аайы хонтуруоллуурга ынгырда. «Үөрэхтээһин» нацбырайыагынан Жатай, Бүлүү техникумнарын өрөмүөнэ, Дьокуускайга IT-куб оҕону үөрэтии киинин саҕардан оноруу туспа хонтуруолга турар. Аҕа баһылык бу тутууга муниципальнай үбүлээһин кыттыытын эрдэттэн былаанна киллэрэр көдүүстээгин эттэ.

Ыам ыйын 19 күнүгэр Айсен Николаев «РусГидро» ПАУо генеральнай дириэктэрэ Виктор Хмарины кытта Мириинэй оройуонун Чернышевскай уонна Светлэй бөһүөлэктэригэр уот ситимин хаһаайыстыбатын эбийиэктэрин көрдүлэр. Бүлүүтээби ГЭС каскадыгар, «АЛРОСА» хампаанньатыгар Светлинскэйдээби ГЭС-кэ сылдьан, Саха сиригэр гидроэнергетика сайдыытын туһунан кэпсэттилэр. «АЛРОСА» инвестиционный бырагырааматын чэрчитинэн 2020-2030 сс. Светлинскэйдээби ГЭС-кэ төрдүс гидроагрегаты үлэҕэ киллэри, тарыып олохтоонуутугар арбаанньы энерг-оройуону энергия кэлим ырыынагар сыана иккис зонатыгар көһөрүү боппуруостарын ырытылар. Маныаха биригэ үлэлээһини күүһүрдэр туһунан санааҕа кэлбиттэрин Айсен Николаев үлэһиннэ.

Ыам ыйын 20 күнүгэр Айсен Николаев Мириинэйгэ «АЛРОСА» АК хаһаайыстыбаннай актыбын муннааҕар кыттыыны ылла. Ил Дархан, төһө да пандемиянан сибээстээн уустук сыл аастар, хампаанньа туруоруммут сорукарын толорон, өрөспүүбүлүкэ бырамыысыланнаһыгар көдүүстээхтик уонна барыстаахтык үлэлиир тэрилтэ буолар диэн эттэ. Хампаанньа салалтата үлэһиттэри өйүүр дыһаллары кэмизгэр ылан уонна өрөспүүбүлүкэ өттүттэн көмө баар буолан, үлэ хаамыыта тохтообото. Өрөспүүбүлүкэ түмүлүбүт бүддьүөтүгэр нолуок уонна атын төлөбүр кириитин 23% хампаанньа хааччыыда. Ырыынак сыыйа чөлүгэр түстэбинэ, бүддьүөккэ кириии лаппа улаатыа диэн Айсен Николаев бэлиэтээтэ. Муннаахха тэрилтэ Саха сириг улуустарын сайдыыларыгар кыттыытын туһунан кэпсэттилэр. Хампаанньа сылааһы 10 млрд солк. социальнай бырайыактары: оскуола, оҕолор дьыа, култуура, устуорт кииннэрин, инфраструктура туһуллуутун үбүлүүр. «АЛРОСА» генеральнай дириэктэрэ Сергей Иванов уустук сылга хампаанньа социальнай эбээһэтистэбэтин аччыллыаҕын, бэйэтин үлэһиттэрин эрэ буолбакка, алмаастаах түөлбэ олохтоохторун доруобуйатын харыстааһынна миэрэлэри ылбытын эттэ.

Ил Дархан Айсен Николаев уонна «АЛРОСА» хампаанньа генеральнай дириэктэрэ Сергей Иванов 2021-2025 сс. СӨ социальнай-экзистенциэскай сайдыытын туһунан дуоҕабарга илии баттаатылар. Бу дуоҕабар үөрэбириигэ, доруобуйа харыстабылыгар, дырыктаах буолууга, айылҕа харыстабылыгар, култуураҕа, наукаҕа, устуорду сайыннарыыга туһуламмыт социальнай бырайыактары, бырагыраамалары үлэлэтэргэ олук уулар. Ол чэрчитинэн 2021 сылга «АЛРОСА» 700 мөл. солк., онтон 2025 сылга диэри сыллата 800-түү мөл. солк ытыаҕа. Бүлүү умнаһын улуустарын уонна хааччыыны тигиһин сайыннарыы судаарыстыбаннай бырагырааматын үбүлээһинэ 2024 сылга диэри 833 мөл. солк. тэннэһиэҕэ. Алмаастаах түөлбэ 8 улуунун кытары биригэ үлэлэхэргэ сөбүлээһингэ эмиз илии баттастылар. Биэс сыл иһигэр хампаанньа Анаабыр, Үөһэ Бүлүү, Бүлүү, Ленскэй, Мириинэй, Ньурба, Өлөөн, Сунтаар улуустарыгар барыта 370 мөл. солк. көмө быһыытынан ытыаҕа.

Ыам ыйын 22 күнүгэр Саха сириг салайааччыта уонна «РусГидро» генеральнай дириэктэрэ электрэнергетика сайдыытын тула кэпсэттилэр. Виктор Хмарин этэринэн, чугастаабы сыллара өрөспүүбүлүкэҕэ уот энергетикатыгар кэккэ бөдөн инвестиция бырайыактарын олоххо киллэриэҕэ. Оробуочай көрсүһүү кэмизгэр «РусГидро» бөлөбүр кириэр «Якутскэнерго» базатыгар өрөспүүбүлүкэ уот ситимин актыыптарын түмүүгэ былаанын, уотунан хааччыыыны эрэллээх онорууга эбийиэктэри тутууну, тарыыбы сүрүннээһини дьүүлэстилэр. Нерюнритаабы ГРЭС-кэ икки саҕа энергоблок тутуллуоҕа. Дьокуускайга ГРЭС-2 иккис уочаратын тутуу үйэ анаарыттан ордук үлэлээн эргэрибит Дьокуускайдаабы ГРЭС-и солбуйуоҕа.

Уот ыстаансыята айылҕа гааһынан үлэлиэҕэ уонна уотунан, сылааһынан эрэгийээн киин куоратын хааччыыаҕа. Маны сэрэ билигин Нерюнритаабы уот үс блогун тупсаран оноруу саҕаланна. Түөрт сыл устата уот ыстаансыята биэс туруктанытыгар 5 млрд солк. тахса угуллуоҕа. 1962 сыллаахха үлэҕэ кирибит Чульманнаабы ТЭЦ сыыйа туһаныттан тахсыаҕа. Уоту онорууга Чульманнаабы ТЭЦ-и Нерюнритаабы ГРЭС солбуйуоҕа, оттон «РусГидро» ыстаансыатын сылааска кыамтатын солбуйууга айылҕа гааһынан үлэлиир аныгы хочуолунайы тутуохтара.

Ыам ыйын 22 күнүгэр Айсен Николаев Дьокуускай куоракка федеральнай үбүлээһининэн тутуллар эбийиэктэргэ үлэ хаамыытын бэрэбизкэлээтэ. Регион салайаачыта Саха сиригэр улахан суолталаах Онкологическай диспансеры уонна Кардиососудистай киин иккис уочаратын тутууларын көрдө. Эбийиэктэргэ үлэ былааннаахтык ыытыллар, графиктан хаалыы суох. Ил Дархан Бырабыытылыстыбаҕа Онкологическай диспансеры уонна Кардиососудистай киини үрдүк квалификациялаах медицинскэй каадырдарынан хааччыарга соруу туруорбута.

Бу күн Айсен Николаев Өлүөнэ муостатын тутуутун билистэ. Тутуу бастакы түһүмэтин ытыгы көнүллэннэ. Тутуу былааннаахтарыгар барар-кэлэр быстах суолу-иһи оноруу, уна кытылга уу аала тиксэр бириистэнин тутуу, уста сылдьар муосталары туруоруу уонна гаас, уот ситимнэрин холбооһун былаанналар. Маны таһынан быһыл пилоннары хомуйан таныы былаһаакка оҕоһуллуоҕа. Кэлэр сылга тутуу матырыйаалын харайар былаһааккалар, муоста тутууччыларын оҕолор дьийэлэрэ тутуллуохтара. Кэлэр-барар быстах суолу оноруохтара, инженернэй ситими санардыахтара. Өлүөнэ муостатын тутуу бастакы түһүмэҕэр сүрүннээн олохтоох хампаанньалартан 500 киһи үлэлиэҕэ. Маны тэнэ Ил Дархан сылы эргичи үлэлиир «Хотугу сулус» оҕону чэбдигирдэр киин тутуутун бэрэбизкэлээтэ. Түөрт утууар куорпустаах, 12 тыһ. тахса кв.м. изннээх, 350 оҕоҕо аналлаах киин Табаҕа тоҕойугар эһиил үлэҕэ кириэҕэ. Эбии үөрэхтээһин киинигэр идэҕэ туһаайы кластердара, видеостудия, робототехника, 3D моделирование кабинеттара, ырыа саалата уонна улахан киинэ тыйаатырдаах аактабай саала баар буолуохтара. Сырыы түмүгүнэн Айсен Николаев бары эбийиэктэргэ үлэ барарын, үөскүүр боппуруостар суһаллык быһаарыллалларын бэлиэтээтэ уонна хаачыстыбалаахтык оҕоһуллан, болдьобор үлэҕэ кириллэригэр эрэллин биллэрдэ.

Ыам ыйын 22 күнүгэр Ил Дархан Айсен Николаев Сайылык күнүнэн эбэрдэлээтэ. Былыр-былыргыттан бииһиги норуолпунт Ньюкуолун күнүгэр күүтүүлээх сааһан сайын кэлигин бэлиэтиир үтүө үгэстээх. «Тыйыс тымныылаах үһүн кыһын кэнниттэн айылҕа уһуктар, алаастарга от силигили иһүүр, сүөһү ахсаана элбиир, бастакы куйаас күннэр үүнэллэр. Ынах сүөһүнү сайылыкка көһөрүү — саха норуотун төрүт култууратын быстыспат сорбото, олохпунт үгэс буолбут укулаатын тыыннаах холубура, ону чөл хаалларар туһугар бииһиги эдэр көлүөнэбитин уһууабыт.

Өбүгэлэрбит үтүө үгэстэрин салҕаан, бүгүн тыа хаһаайыстыбатын тэрилтэлэрэ, бааһынайдар уонна фермердэр хаһаайыстыбалара, Саха сириг потребительскэй кэпэрэтииптэрэ өрө көтөрүллүүлээхтик сайылыкка көһөн, олохторун-дьаһахтарын оностолор, сүөһүлэрин үүнүүлээх ходуһаларга мэччитэллэр. Өрөспүүбүлүкэҕэ билигини туругунан 350-тан тахса сайынны пиэрмэ баар, ол иһигэр Мириинэй Сүлдүкээригэр, Амма Болугуругар, Горнай Маҕараһыгар сайылыктарга саха ынаһын иитэллэр. Сайылык хаһаайыстыбаларын өйүүргэ уонна сайыннарага, аныгы титииктэри тутарга өрөспүүбүлүкэҕэ тус сыаллаах үлэни ыытабыт. Сайынны пиэрмэлэри уотунан, ынабы ыыр аппарааттарынан, тыа хаһаайыстыбатын тизхииникэтинэн, тэрилинен хааччыыыга, үлэһиттэр оҕолорлоругар табыгастаах усулуобуйаны тэрийиигэ улахан үлэ барар. Бу күн үтүөтүгэр куускутүгэр куус, эрчимнэтигэр эрчим эбилинин! Сахабыт сириг күүтүүлээх сааһан сайына хас бириддибитигэр уйгуну, быһаны аҕаллыны», — бири дойдулаахтарыгар баҕа санаатын эттэ.

Афанасий НОЕВ,
Ил Дархан пресс-сэкиретээрэ.

--- АҢАҢАС ЭПИИР---

Үөрэх дыыла түмүктэниитэ...

Ыам ыйын 25 күнүгэр тус инстаграм - сирэйбигир быһа бизиригэ улуустаабы үөрэх салалтатын начаалынньыга Юрий Посельский кэспэтигэ кытынна. Юрий Павлович быйылгы сыллаах эксээмэннэр, сайынны лаабырдар хайдах быһыылаахтык ыытыллыахтаахтарын туһунан сийилии сырдатта.

ЭКСЭЭМЭННЭР

Улуус үрдүнэн быйылгы үөрэх дыылын 3906 үөрэнээччи түмүктээн

эрэр. Ол иһигэр 9-с кылааһы 317, 11-с кылааһы 285 оҕо бүтэрэр. Ирдэбил быһыытынан бары эксээмэннэр буолаллар. Оҕолорго куттал суох буолуугар бары харыстыыр мизэрлэри тутуһабыт. Сүрүн судаарыстыбаннай эксээмэннэр ыам ыйын 24 күнүттэн, оттон биир кэлим эксээмэннэр 31 чыыһылаттан сабаланыахтара. Үрдүк үөрэххэ туттарсар былааннаах үөрэнээччилэр графигынан уопсайа 11 предметинэн эксээмэн туттарыахтара. Улууска 11-с кылаастарга эксээмэн туттарар 5 пуун, 9-с кылаастарга 8 пуун үлэлиэбэ.

САЙЫННЫ СЫНЬАЛАҢ

Быйыл уопсайа 18 балаакканан, стационарнай (ол эбэтэр хонуктаах) уонна күнүскү лаабырдар аһыллаллара былаанналар. Билинни уустугубут балаһыанньанан балаакканан лаабыр бобулунна. Маны тэнэ оскуола баазатыгар үлэлиэхтээх күнүскү лаабырдар, илин энэр улуустарга туһаайыллыбыт СӨ министриэстибэтин сана тахсыбыт дыһаһынан бастаки сезонун аһыллыыта, балаһыанньа тупсуор диэри көстө. Былаанынан үс сезон баар буолуохтаах. Хонуктаах лаабыр үс сезона былаанналар. Ол курдук, биир кэрэ айылгалаах

Мындабаайыга «Кустук» лаабыр быйыл «Үөрүү» киин иһинэн үлэлиэбэ. Биир сезонна, 21 хонукка 50 оҕо хабыллыабы. Оҕолор таһырдыа сайынны дыһэлэргэ хоноллорунан, сана атын дыһал кэлбэтэбинэ итинэнэ улуустаабы суһал ыстаап көнүллүүр түгэнигэр, даатата көспөтөбүнэ, бэс ыйын 15 күнүттэн сабаланыабы.

Төрөппүттэр оҕолорун сайынны лаабырга суруйтаралларыгар электроннай сайаапка ыыталлар. Үөрэх салалтатын саайтыгар, инстаграмыгар чопчу сайаапка ыытар күнү биллэриэхтэрэ, уопсайынан сайынны сынньаланна сыһыаннаах иһитиннэриилэр бэс ыйыттан оноһуллуохтара. Маны тэнэ тустаах оскуолаларга тийиэхтэрэ.

Бэс ыйыгар «Улыбка» уһуяанна түөрт дьуһурунай бөлөх үлэлиэбэ. Бу туһунан эбии информация эмиэ интэрнети-ситимигэр тахсыабы.

Ковид дыана тарбана турарынан, оҕолор киһэ уопастыбаннай сирдэргэ сылдьаллара, араас тэрээһиннээх барылар, айылҕабы тахсылар буоллаллар. Төрөппүттэр оҕолорун хонтуруоллуулара ирдэнэр. Оҕолорбутун көрө-истэ сылдьарга Юрий Павлович ыһыар. Улуус, үөрэх салалтатын, оскуола үлэһиттэриттэн тэриллбит хамыһыйалар графигынан

рейдэлэри оноруохтара.

Үөрэх эйгэтин үлэһиттэрэ вакцинаны биэри сабаланыабыттан сыһыа ылаллар. Бу күннэргэ сайынны бириэмэбэ үлэлиир үлэһиттэр 100% вакциналаныхтара.

ҮӨРӨХ ТУТТАРСААЧЧЫЛАР ЫСТААПТАРА

Үөрэххэ туттарсар оҕолорго сылын аайы абитуринент ыстааба үлэлиир. Быйыл бэс ыйын 20 күнүттэн Приемнай хампаанньа бүтөр диэри үлэлиэбэ. Дьокуускайга улуустаабы үөрэх салалтатын исписэлиһэ Станислав Федосеев эппиэтинэстэбинэн ананна. Ыстаап хайдах үлэлиэхтээбэ барыта бөлөм, урукку сыллартан кыратык уратылаахтык үлэ барыабы. Оскуоланы бүтэрээччилэр, төрөппүттэр сылдьалларыгар табыгастаах буоларыгар, ХИФУ территориятыгар баар буолуоҕа. Абитуринент ыстаабын туһунан эбии иһитиннэри тахсыабы.

Бу кэнниттэн Юрий Павлович олохтоохтортон кирибит үөрэх эйгэтигэр сыһыаннаах болпуростарга толору эппиэттэри биэрдэ. Толору быһа эпиири «Сана олох» хаһыат инстаграм-сирэйигэр кириэн, көрүүххэ сөп.

Марфа ПЕТРОВА.

--- АРАССЫЙАҒА ДЬАРЫКТААХ БУОЛУУ СУЛУУСПАТА ТЭРИЛЛИБИТЭ 30 СЫЛЫГАР ---

Чурапчы улууһугар дьону үлэнэн хааччыйы хайдабый?

1991 сыл муус устар 19 күнүгэр «О занятости населения в Российской Федерации» диэн 1032-1 №-дээх РФ сокуона олоххо кирибитэ. Онон дойду үрдүнэн дьарыктаах буолуу сулууспата тэриллибитэ 30 сыла буолла. Онон сизттерэн, Чурапчы улууһун нэһилиэнньэтин дьарыктаах буолуу киинин салайар Софрон Осиповы кытта кэспэтибит.

- Дьарыктаах буолуу киинин туһунан сырдатыйттан сабалыахха...

- Дьарыктаах буолуу сулууспата Дойду үрдүнэн уонна Чурапчы улууһугар тэриллибитэ номчуо 30 сылын туолла. Нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуутун кииннэрэ тэриллэхтэриттэн Дойду үрдүнэн араас улахан суолталаах уларыта тутуулар, экономической кириисистэр буолан аастылар. Биллэрин курдук, бүтүн Дойду үрдүнэн ыытыллар реформалар, экономической кириисистэр нэһилиэнньэ үгүс өттүн таарыйбакка эрэ ааспатахтара. Хайа баҕарар кириисис, ордук үлэтэ суох дьон ахсаана элбээһинигэр тириэрдэрин көрдөрдө. Чурапчы улууһугар “Нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуутун киинэ” тэриллэбиттэн Дойду төрүт сокуонунан билгэргэммит дойдубут дьонно-сэргэтэ үлэбэ мэкитиэлээх буолалларын туһугар үлэлээн кэллэ. Ол инниттэн 30 сыл устата үлэтэ суох нэһилиэнньэбэ анаан элбэх буолуутун, ордук туһалаах үлэ тэриллэн ыытыллына. Үлэтэ суох дьонно үлэ, оттон үлэһиккэ наадылар тэрилтэлэргэ үлэһит буларга көмөлөһүү, үлэтэ суох дьон үлэ көрдөнөр кэмнэригэр босуобуйа, матырыйаалынай көмөлөрү төлөөһүн, идэни баһылыырга анал куурстарга үөрэттэри, быстах үлэ миэстэлэрин тэрийии, баахталарга үлэлэтэ ыыты уонна да атын нэһилиэнньэбэ олус туһалаах үлэлэри “Дьарыктаах буолуу киинэ” тэрийэн ыытта.

Чурапчы улууһунаабы нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуу сулууспатын иннигэр туруоруллубут сорукутар толору уонна кэмигэр толорулуннулар. 2008-2010 сыллаах Аандойдутаабы үпкисииһэ сабаланыытыгар Дойду үрдүкү салалтата, бастатан туран, нэһилиэнньэни харыстыыр сорукутаах анал бырагыраама ылыммыта. Бу бырагырааманы олоххо киллэрээччинэн Дойду таһымыгар “Роструд”, өрөспүүбүлүкэ таһымыгар “Нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуутун кэммитэ”, миэстэлэринэн “Дьарыктаах буолуу кииннэрэ” уонна олохтоох бэйэни салайыныы уорганнара аналматтара. Олохтоох былаас уорганнарын уонна Чурапчы улууһун тэрилтэлэрин кытары ыкса ситимнээхтик үлэлээн, Аан дойдутаабы үп кириисииһин сымнатыыга туһуламмыт анал бырагыраама олоххо ситиһилээхтик кирибитэ, бырагыраама чэрчитинэн ыытыллыбыт үлэлэр нэһилиэктер тас көстүүлэрин тупсарыттар. Бэйэ дыалатын тэринии бырагыраама улууска урбаанньыттар ахсааннарын биллэрдик элбэппитэ, сана үөрэхтэрин бүтэрбит үгүс ыччат тэрилтэлэргэ үлэлээн, холонон көрөн уопут ылалларыгар кыах бэриллибитэ (стажировка).

Билинни да кэмнэ Чурапчы улууһугар үлэлээх, дьарыктаах буолуу биир сытытык турар кыһалбанан биллэр. Буддьүөт тэрилтэлэригэр уонна киин куораттарга салалталаах улахан тэрилтэлэргэ үлэһит ахсаанын аһыйаты буола турарынан, төһө да үгүс урбаанньытар, фермерскэй хаһаайыстыбалар

тэриллибиттэрин иһин, улууска үлэтэ суох киһи ахсаана син биир аһыйаабат. “Дьарыктаах буолуу сулууспата” бэйэтин үлэтигэр кыаммат эйгэбэ кириһэр доруобуйаларын туругунаан хааччахтаммыт дьонно, элбэх оҕолоох дьыэ кэргэттэргэ, соботох ийэлэргэ, уһун кэмнэ үлэлээбэтэх дьонно, сокуоннай саастарын ситэ илик оҕолорго ордук болҕомто ууран, үлэни тэрийэн кэллэ. Отут сыл устата “Дьарыктаах буолуу киинигэр” - 31 589 киһи учуокка тура кэлбитэ бэлиэтэммит, ол иһиттэн 18 261 киһи үрдүттэн уонна быстах үлэ миэстэлэринэн хааччылыннылар, 362 киһи урбаанньыт буолалларыгар субсидиянан көмө оноһулунна, 5 071 киһи араас идэлэргэ үөрэннилэр, ону таһынан оскуола саастаах оҕолорго сайынны кэмнэ быстах үлэни тэрийии, үлэтэ суох дьонно психологической көмө, атын сиргэ үлэ булбут дьонно көһөн барарга көмө (атын сиргэ көһүү), бырамыысыланнай тэрилтэлэргэ анаан үөрэтии уонна үлэбэ ыытыы (трудова мобильность) курдук тэрээһиннэр сылын ахсын ыытыллан кэллилэр.

- Коронавирус дыана буолан үлэһитигэр үгүс уларыыылар кирибиттэрин, эбии төлөбүрдэр олохтоомуттарын туһунан сырдатыйан дуо?

- Коронавирус ыарыыта тарбанырын тохтотор сыаллаах 2020 сыл муус устар 8 күнүгэр 460 нүмэрдээх РФ Бырабыыталыстыбатын дыһала тахсыабыттан “Дьарыктаах буолуу киинигэр” учуокка турарга электроннай сайабылыанньанан бэлиэтэнэр кыах баар буолбута уонна хас биридди учуокка турар киһиэхэ үрдүк кээмэйдээх босуобуйалар төлөмүттэрэ, босуобуйа кээмэйэ ыйга 16.982 солк этэ, ону таһынан босуобуйа ылааччы сокуоннай сааһын туола илик оҕолоох буоллахтарына, хас биридди оҕолоругар 3000 солкуобай кээмэйдээх эбии төлөбүрдэр оноһуллубуттара. Бу төлөбүрдэр Дойду Бырабыыталыстыбатын анал дыһала олоххо кириэн, ааспыт сыл ыам ыйын сабаланыабыттан балабан ыйа бүтөр диэри кэм устата төлөмүттэрэ. Уопсайа, ааспыт сыл устата нэһилиэнньэбэ 1 199 киһиэхэ 43 мөлүйүөн 257 тыһыынча 650 солкуобай 80 харчы суумалаах босуобуйа төлөнө. Бу дыһал тахсыабыттан учуокка турар киһи ахсаана биллэрдик эбиллибитэ, оройуон кииниттэн тэйиччи сытар нэһилиэк дьонно “Дьарыктаах буолуу киинигэр” кэлбэккэ эрэ үлэ көрдөнөөччү быһыытынан учуокка турар кыахтаммытара. Ааспыт сыл балабан ыйын 30 күнүттэн эбии төлөбүрдэр уонна босуобуйа төлөнөр кэмн уһатар дыһаллар бүтүттэрэ, ол эбэтэр билигин үлэ көрдөнөөччү дьонно босуобуйа

үрдүкү кээмэйэ бастаки 3 ыйга 16.982 солкуобай, онтон кэлэр үс ыйга 7000,0 солкуобай буолар, манньк кээмэйдээх босуобуйа тэрилтэттэн үлэлээн бүтүт уонна үлэлэрин ыстааһа аабыллыбыт дьонно төлөнөр. Онон бастаки үлэ көрдөнөөччүлэргэ эбэтэр уһун кэмнэ үлэлээбэтэх дьонно ыйдаабы босуобуйа кээмэйэ 2100,0 солкуобай буолар уонна 3 ыйга төлөнөр.

- Дьону үлэнэн хааччыйыыга туох үлэ ыытылларый? Үлэ миэстэлэрэ тахсаллар дуо?

- Үөһэ этиллибитин курдук, үлэ буларга туһуламмыт анал бырагыраама чэрчитинэн үлэли ололорбут, ону таһынан, тэрилтэлэргэ анаан этэр эбит буоллаха, бу сыл кулун тутар 19 күнүгэр 362 нүмэрдээх уураах тахсыбыта. Ол сүннүүнэн 2021 сыл тохсунньу 1 күнүттэн үлэ көрдөнөөччү быһыытынан учуокка турар эбэтэр 2021 сылга тохсунньу 1 күнүттэн учуокка тура сылдьыбыт дьону үрдүттэн үлэбэ ыллахтарына, Федеральная буддьүөттэн 1 уонна 3 ый кэнниттэн хамнаска ситэри диэн 23. 317,26 солкуобай кээмэйдээх иккитэ төхтүрүөн төлөбүрдэр оноһуллуохтара. Икки ыйдаах төлөбүр толору суумата 46. 634,52 солкуобайга тэннэһэр. Бу уураахха буддьүөт тэрилтэлэрэ эмиэ хапсаллар, ситэрии социальнай харысхал пуондатын нөнүө оноһулар. Билинни туругунаан, 51 аһаҕас вакансия баара биллэр, онтон бэлиэтэммит үлэтэ суох дьон ахсаана – 304. Тэрилтэлэртэн кирибит вакансиялары түргэниик толорорго бастагынан оно сөп түбэхэр үөрэхтээх, уопуттаах дьон тийбэтэ буолар. Ону таһынан үлэ көрдөнөөччү өттүттэн сорох вакансияларга кыра хамнастаах диэн направление ылартан аккаастанара эмиэ баар. Ааспыт сыллары кытта тэннээн көрдөххө, вакансия ахсаана аһыйаан иһэрэ бэлиэтэнэр.

- Үгүс дьон ханнык эйгэбэ талаһаллары уонна туох ыарахаттары көрсөллөрүөй?

- Эдэр ыччат өттүттэн бырамыысыланнай тэрилтэлэргэ үлэли барар баҕалаахтара бэлиэтэнэр, дьон үксэ ололор сирдэриттэн чугас үлэ миэстэтин көрдөнөр, чопчу ханнык эйгэбэ талаһаллары диэн ыйытыкка хоруйдуур ыарахан, хас биридди киһи олоххо көрүүтэ, үлэлээбит уопуттара, идэлэрэ тус-туһунан, онон хас биридди киһини кытары биридиэлээн үлэлэһэбит. Биллэн турар, үлэ суоҕа улахан кыһалҕа буолар, ол гынан баран ити кыһалҕа быстах, быһаарыллар курдук өйдүүххэ наада. Сүрүннээн вакансия табыстагына, ол үлэбэ сөп түбэхэр идэлээх уонна уопуттаах киһи суоҕа буолар, ону таһынан уһуннук үлэлээбэтэх дьонно психологической мэхэй өөскүүр. Бу мэхэйдэри туоратар сыаллаах атын идэбэ үөрэтэр эбэтэр таһымы үрдэтэр куурустары тэрийэн ыытабыт, уһун кэмнэ үлэ буларга ыарахаттары көрсүбүт дьонно психологической көмө уонна социальнай адаптация диэн хайысханан эмиэ үлэ ыытыллар, бу этиллибит өнөлөр дьонно туһалаахтара көстөр. Сийилии Чурапчы улууһун “Нэһилиэнньэ дьарыктаах буолуу киинигэр” кэлэн туһаннаах бырагыраамалары билсин, туһанын диэн ыһырабыт. Биһиги аадырыспыт: Ленин аатынан уулусса 35 А нүмэрдээх дьыэтэ, билсэр төлөпүөннэргит нүмэрдэрэ: 8 (41151) 42-708, 8 (41151) 42-520, 8 (961) 869-45-20, 8 (962) 735-17-46, электроннай почтабыт аадырыһа: churapcha@sakhaczn.ru

Кэспэттэ Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Маарыкчаан ыччаттара

Ыччакка аналлаах сыһыарыы

Колледж үлэһиттэрэ Тааттаҕа уопут атастастылар

Ыам ыйын 25 күнүгэр Чурапчытаабы колледж дэлэгэссийэтэ Таатта улуугуар уопут атастаһан кэллэ.

Аан бастаан, Таатта улуунун дьаһалтатын уонна үөрэх салалтатын кытта көрсүһүү буолла. Манна улуус баһылыга Михаил Соров, улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Валентин Охотин, үөрэх салалтатын начаалынньыга Аида Миронова профориентация хайысхатыгар, колледж идэлэрин тарбатыыга үлэлэнэргэ сөпсөстүлэр.

Күн бүгүн коллежка Таатта улууттан сылдыар 17 устудьуон үөрэнэр. Маны таһынан быйыл Таатта улуунун үөрэх эйгэтин үгүс үлэһиттэрэ идэ таһымын үрдэтэр киинтэ анал куурустары аастылар.

Эбиэттэн кизһэ Харбалаахтаабы үөрэтэр киин үлэтин билистилэр. Манна массыына, тыраахтар дрома (полигона) тутулла турарын көрдүлэр-иһиттилэр. Маны таһынан Харбалаахтаабы таас чобу хостуур карьерга сылдьан үлэһиттэри кытта көрүстүлэр.

«СО» кэр.

Устудьуоннар «ВОРЛДСКИЛЛСКА» ситиһиилээхтик кытталлар

Муус устар 1-30 күннэригэр «WorldSkills Russia» сүүмэрдиир күрэхэ Арасыйыа 31 субъектар ытылынна. Саха сириттэн 113 киһи барыта 90 компетенцияга Дьокуускайга уонна дойду араас муннуктарыгар кытынна.

Чурапчытаабы аграрнай-техническэй колледж устудьуона Садот Стручков «Спасательные работы» компетенцияга күрэхтэстэ. Кини хамаандата кыһын ытыллыбыт «Ворлдскиллс» регионаабы түһүмэбин чөмпүйүнэ буолбута. Билигин ыччаттар идэлэрин таһымын, сатабылларын Владивосток куоракка көрдөрөн кэллилэр.

Ыччаттар кыранан хаалан, бириистээх миэстэбэ тиксигэстэхтэрин да иһин санааларын түһэрбэттэр, өссө сайдан, тупсан кыттарга бэлэмнэр. «Үрдүк таһымнаах күрэххэ бэркэ кытынныбыт. «Ворлдскиллс» кыттан, элбэх сананы биллим-көрдүм. Суһал көмөнү оноруу хаһан баҕарар наадалаах. Киһи олохун тухары араас түгэнгэ түбэһиэн сөп. Карантин кэмигэр бастакы куурус устудьуоннара үөрэммиппит. Бу үөрэнэр кэммитигэр биһиги тириэньэрдэрибиз бэлиэтии көрөн, чөмпүйэнээккэ кыттарга сүбэлээбиттэрэ. Аан бастаан, хамаандабытыгар уон этибит. Онтон элбэх дьарык итиэннэ сүүмэрдээһин кэнниттэн бизс буолан хаалбыппыт», - диэн кыттааччы ахтар.

Салгыы Садот тус былааннарын билиһиннэрэр: «Үөрэхпин бүтэрэн баран, аармыйаҕа сулууспалы барыахпын баҕарабын. Кэлэн баран, үөрэхпин үрдэтинэн МЧС академиятыгар үөрэнэр былаан баар».

Эксперт Василий Михайлов: «Төһөнөн технология сайдар да, араас кутталлаах быһыылар үөскүүллэрэ элбиир. Араас хабааннаах авариянай түгэннэр, суолга саахаллар, тыа баҕарар олус наадалаах», - диэн бэлиэтиир.

Салгыы «Кыттааччылар баһаарынай көстүүмү биризмэбэ кэтэргэ, үрдүккэ үлэлииргэ, бастакы суһал көмөнү онорууга, ыксаллаах быһыыга-майгыга үлэлииргэ (мэһэйдэри туораан, урусхалтан эмсэҕэлээбит киһини буларга) куоталастылар», - диэтэ.

Василий Васильевич санаатын манньк этэр: «Ворлдскиллс» чөмпүйэнээтэ — дастабырыанньата суох идэ таһымын үрдэтии көрүнэ. Сүүмэрдиир түһүмэхтэр бастыңнары билэргэ наадалаах».

WorldSkills (Ворлдскиллс) — норуоттар икки ардыларынаабы кэмиэрсийэтэ суох хамсааһын. Сүрүн сыалынан оробуочай үлэ аатын (престижин) үрдэтии, идэтиибит маастарыстыбалар күрэхтэрин тэрийэн, профессиональнай үөрэхтээһини сайыннарыы буолар.

Эдэр ыччакка, Садот Стручкова, Чурапчытаабы аграрнай-техническэй колледж устудьуоннарыгар үрдүктэн-үрдүк ситиһиилэри.

«СО» кэр.

Үтүө санаалаах ыччакка махтал!

Ааспыт ыл кулун тутар ыйыптан, коронавирус дьанынан, кырдыабаастары дьизэбэ олорор дьаһал тахсыабыттан, сылтан ордук кэмустата дьизэттэн тахсыбакка олордум. Быйылгы кыһыны, сааһы 3-с этээс түннүгүнэн көрөн кыстаатым, сылы туораатым.

Ыам ыйын 19 күнүгэр Пионерия күнүгэр «S.A.A.S» Чурапчы нэһилиэтин ыччат түмсүүтэ тэрийэн, нэһилиэк дьаһалтатын массыынаатынан Ярославскай 26/1 дьиз кырдыабаастарын салгын сизтэ айылбаҕа таһаардылар. Биһиги алаады, саламаат, оҕуруот аһа, сылаас чэй өйүлэнэн, хонууга аһаатыбыт, чэйдээтибит. Пионер сааспытын, үөрэнээччи буола сылдьан, тыаҕа тахсан оскуолабытыгар саһаан бэлэмнээһингэ субуотунньук ытылларын,

онно кылаастарынан түмсэн чэйдирбитин ахтан-санаан ыллыбыт. Манан куопта, хара дьууппа кэтэн, кыһыл хаалтыспытын баанан, дружинабыт сборун үөрүүлээх түгэннэрин эмиэ санаатыбыт.

Онтон мутукча сытынан дыргыйбыт ньургуннаах хонуунан ким хаалык торуоскалаах, ким аргыйы аҕай намыыннык дуоһуа хаамтыбыт, астына хаартыскаҕа түһэн, пионер күнүн үйэтиппит.

Күн анаара дуоһууохпутугар диэри күүлэйдээбиппитин кэнниттэн, кизһэ ыччаттарбыт дьизэбитигэр аҕалан, малбытын киллэрэн биэрдилэр.

Мутукча көбөрөн ээрэ, ньургун силигилиир кэмнэригэр «S.A.A.S» Чурапчы нэһилиэтин ыччат түмсүүтүгэр манньк үтүө санаа тэрээһинин тэрийбиттиригэр махтанабын.

Маны таһынан Ньюкулун күнүгэр «Универсам» маҕаһынын эдэр үлэһиттэрэ сааскы куһу кытта ас нобурунан күндүлээн, соботобун олорор кырдыабас киһи үөрдүм. Аахсыа тэрийээччилэригэр, булчуттарга махталбын тиэрдэбин.

Манньк үтүө санаалаах ыччаттар баалларыттан кизэн туттабыт. Инникитин манньк тэрээһиннэр өссө кэнээн иһэллэригэр, ылсыбыт үлэлэрэ таһаарылаах, үтүө түмүктэрдээх буоларыгар, чэгиэн доруобуйаны, бары кэрэни баҕарабын.

Тыыл, үлэ бэтэрээнэ, Нам улуунун Хамаатта нэһилиэтин Бочуоттаах гражданина, Чурапчы кырдыабас олохтооҕо 86 саастаах Матрена Ивановна ФЕОФАНОВА.

Үтүө бачыым салбанар

Ньюкулун күнүгэр ытыллар аахсыа быйыл улуус бары нэһилиэктэригэр көхтөөхтүк ытылынна. Үтүө үгэһи салбаан, олохтоох ыччаттар бэйэлэрин нэһилиэктэрин олохтоохторугар — соботох олорор бэтэрээннэргэ, анаардас ийэлэргэ куһу тэнэ ас нобурун сайын кэлбитинэн эбэрдэлээн туран, түнэттилэр. Олохтоохтор сааскы куһу амсайан, үөрүүлэрэ улахан, эдэр дьонно, булчуттарга махтаналлар.

8-с кылааска оркуола бэрэсидьиэнинэн талыллыбытым. Ааспыт сый сайыныгар «Юные Якутчане» өрөспүүбүлүкэтээби ресурснай киин уонна Саха сиригээби эдэр ыччат парламена мин көбүлээһиммин өйөөбүтэ. Кинилэри кытта тэнгэ оркуола оҕолоругар аналлаах Ыччат оҕо сугулаанын тэрийэн, үлэбитин саҥалаабыппыт. Бу сугулаан сыалынан оҕолорго уопастыбаннай үлэ уонна ыччат бэлиитикэтин оруолун үрдэтии буолар. Бастакы мунньахха бэрэссэдээтэл солбуйааччытынан талыллыбытым. Билигин эдэр ыччат парламенын кадровой резервэтигэр баарбын.

- **Туох санааттан улууска ыччат палататын тэрийэргэ санаммыккыны?**

- Саха Сиригээби ыччат парламена

- Москуба куоракка устудьуоннар уонна оркуола үөрэнээччилэрин икки ардыларыгар ытыллар научнай үлэ куонкуруһа. Кыттааччылар хайысхаларынан араас Арассыыйа билинни сокуоннарыгар араас уларытылары киллэрэргэ бырайыак онорон көмүскүүлэр. Биһиги өрөспүүбүлүкэбиттэн түөрт оҕо кыттыбыта. Мин экономической бэлиитикэ сизексийэтигэр кирибитим. Бырайыактар Саха сиригэр уонна хоту оройуоннарга кыра авиация сайдарыгар Дойду сокуонугар хайдах-туох уларыты кириэн сөбүн туһунан бэйэм көрүүбүн онорбутум.

- **Олимпиадаларга эмиз үгүстүк кыттарың буолуо?**

- Началаынай кылаастан саҥалаан араас предметтэр олимпиадаларыгар кыттабын. Өрөспүүбүлүкэтээби түһүмэхтэргэ устуоруйа уонна обществознаниеҕа кыттааччыбын.

- **Иллэн кэмнэр тугуунан дьарыктанарың сөбүлүүгүнү?**

- Кинигэ ааҕарбын уонна эрчиллэрбин сөбүлүүбүн.

- **Хайдах кинигэлэри ааҕарың ордоробун?**

- Научнай, публицистическай кинигэлэри.

- **Быйыл оркуоланы бүтэрэн, олох киэн аартыгар үктэнээри**

сэһээрэбин эрэри, 8-с кылаастан диригэтэн үөрэтэбин.

- **Дойду, Саха сиригэр төрүт сокуоннарың төһө билэбиний?**

- Бэйэм обществознание предметин сэргиир буолан, бу предметкэ олимпиадник буолан туран, кыра кылаастан быраап, сокуон өттүн үөрэтэн кэлбитим. Манна эбии «Моя законотворческая инициатива» куонкуруска кыттаары, сокуоннары сийилии үөрэппитим.

- **Эн санааҕар ыччат хайдах буолуохтаабы?**

- Ыччат хаһан баҕарар көхтөөх, бэйэтэ туспа көрүүлээх, олох инники аартыгар үктэнэригэр күүстээх санаалаах буолуохтаах. Эдэр киһи төрөөбүт дойдута сайдарын туһугар үлэлиэхтээх-хамсыахтаах, дьонно-сэргэбэ көмөлөһөр үтүө майгылаах буолуон наада. Ол иһин бу сыалтан – соруктан ыччат араас уопастыбаннай тэрилтэлэрэ, бэйэни салайыныы тэриллиллэрэ аһыллаллар.

- **Бэйэбин уон сылынан хайдах киһинэн көрөбүн?**

- Норуотум, дойдум туһугар үчүгэй үлэһит буолан, кэскилин туһугар туруулаһыам.

- **Улуус ыччатыгар тугу баҕарыаң этэй?**

- Төрөөбүт дойдубут сайдарын

НЬУРГУН ПЕРМЯКОВ: «Төрөөбүт дойдуга туһалаах киһи буоларга дьулуһабын»

Сотурутаабыта улуус дьокутааттарың Сэбиэтин иһинэн улуустаабы ыччат палатата тэриллэбитэ. Бу сана сүүрээни Ньургун Пермяков көбүлээн олоххо кириде. Кини – С.К. Макаров аатынан Чурапчы гимназиятын 11 кылааһын үөрэнээччитэ. Кэскиллээх ыччат Ньургун бүгүнтү «Маарыкчаан ыччаттара» сыһыарыыга ыалдьыттыыр.

- **Үтүө күнүнэн, Ньургун! Бэйэң туһунан, баһаалыста билиһиннэрэ түс эрэ.**

- Үтүө күнүнэн! Мин Чурапчы сэлиэннэтигэр Иван уонна Мария Пермяковтар диэн дьыэ кэргэнгэ төрөөбүтүм. Началаынай кылаастарга С. А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оркуолатыгар үөрэммитим. Төрдүс кылаас кэнниттэн С.К. Макаров аатынан Чурапчы гимназиятыгар ситиһилээхтик туттарсан кирибитим.

- **Оркуола актыыбыгар баарың буолуо...**

- 7-с кылааска «Маарыкчаан кэскилэ» оркуолатаабы оҕо тэрилтэтин лидеринэн талыллан, уопастыбаннай үлэбин саҥалаабытым. Онтон

«Муниципальной тэриллии былааһын бэрэстэбиитэллээх уорганнарын иһинэн Ыччат палататын тэрийии» туһунан бырайыактаах. Манна өрөспүүбүлүкэ хас биридии улууһугар ыччат бэлиитикэтин сайыннарар санаалаах ыччаттар көхтөөхтүк үлэлииллэр. Бу бөлөх актыыбынай кыттылааҕа буоларбынан киэн туттабын. Бырайыак чэрчитинэн, аан бастакы палата Чурапчы улууһугар төрүттэнэн, Саха сиригэр бири бастын улуустар ахсааннарыгар киридибит. Биһиги холобурбутунан атын улуустарга үлэ ытылла турар.

- **Палатаҕа хас ыччат баарый?**

- Билигин сүүмэрдээһин буола турар. Састаапка нэһиликтэртэн бэрэстэбиитэллэр талыллыахтара. Онтон сотору кэминэн оркуола оҕолорун ылыы саҥаланыаҕа.

- **Быйылгы үөрэх дьылыгар бүтүн Арассыыйатаабы «Моя законотворческая инициатива» куонкуруска ситиһилээхтик кыттан, кыайылаах үрдүк аатын ылбытың. Бу куонкурус туһунан ааҕааччыларыгыгар кэпсээ эрэ.**

сылдьар эбиккин. Бири кэлим эксээмннэргэ күүстээх бэлэмнээһи буоллаҕа дии. Ханнык предметтэри таллың?

- Оннук. Бэлэмнэнэ сылдыабын. Коронавирус дьаһын хаачахтарыттан дьийтэн олорон, онлайн үөрэнэбит. Төһө да ыарахан буоллар, учууталларбыт олус үчүгэйдик үөрэтэллэр, быһаараллар. Эксээмэмэр устуоруйа уонна английскай тылын предметтэрин талбытым.

- **Ханнык үөрэххэ туттарсаары сыал-сорук туруоруннун?**

- Быраап эбэтэр «норуоттар икки ардыларынааҕы сыһыаннаһы» исписээлинэскэ кириэхпин баҕарабын.

- **Кылгастык эттэххэ, дипломат идэтэ буоллаҕа дии?**

- Оннук. Уопсайынан, хайысхата элбэх, судаарыстыбаннай сулуспа эмиз кириэр.

- **Киин куорат үрдүкү үөрэх кыһаларыгар туттарсар былаан баар дуо?**

- Баар. Докумуоммун хас да үрдүк үөрэх кыһатыгар биэрэ сатыабым. Ол эрэри барыта эксээмэним түмүгүттэн тутулуктаах буоллаҕа.

- **Бэлиитикэҕэ сыһыаннаах идэлэргэ обществознание эксээмнэ ирдэмэт эбит дуу...**

- Саҥа сокуонунан сорох үөрэх кыһалара выпускник талбыт предметинэн туталлар. Холобур, устуоруйаттан английскай тылым баала элбэх буоллаҕына, англия тылын талан, докумуоммун туттарабын.

- **Сокуоннары, бырааптары хаһаангыттан сэһээрэбиний?**

- Кыра эрдэхпиттэн

туһугар бири сомоҕо буолан, элбэх үчүгэйи, кэрэни айыахха-тутуохха, кэскиллээх былааннары киллэриэххэ.

- **Ньургун, интэриэһинэй кэпсээниң иһин махтал.**

Ураты көрүүлээх, саҥа идиэйэлэрдээх, интэриэһинэй бырайыактардаах эдэр киһиэхэ Ньургун Пермяковка эксээмннэрин ситиһилээхтик туттаран, сөбүлүүр үөрэбэр кириэригэр баҕарабыт.

Улууспутугар кини курдук кэскиллээх, кэрэбэ, үчүгэйгэ тардыһылаах, сырдык ыра санаалаах ыччаттар баалларыттан үөрэбит, киэн туттабыт.

Сыһыарыыны бэлэмнээтэ Марфа ПЕТРОВА.

ХАЛБАННААБАТ САНАА, УБАРААБАТ ДЬУЛУУР

Профессор Г. П. Башаринга
Уонунан сылларга охсуһан
Өһүөннээх дьоннору кыайдабын,
Кырдьыгы кынчааллы кылбааран
Норуотун махталын ыллабын!..
Саас-үйэ ыллабын.

И. Алексеев.

Ханнык бабарар норуотка тумус туттар, үлэтинэн-хамнаһынан биллэр-көстөр, өйүнэн-санаатынан сырдыкка сирдиир саарын дьон баар буолаллар. Биир оннук киһинэн төрөөбүт норуотугар “Саха Ломоносова” дэппит, биир дойдулаахпыт, сахалартан бастакы историческай наука доктора, профессор, Саха АССР, РСФСР наукаларын үтүөлээх дийэйтэлэ, Кулаковскай аатынан СӨ Судаарыстыбаннай бириэмийэ бастакы

лауреата Георгий Прокопьевич Башарин буолар.

Г.П. Башарин 1912 сыллаахха кулун тутар 21 күнүгэр Чурапчы улуунун Сылан нэһилиэгэр дьаданы дьиз кэргэнигэр төрөөбүтэ. 17 саастаабыр үөрэниэн олус бабаран, ликпуунна аабыр буолбута. Үөрэнэбин бастакы күнүгэр учуутал букубаар буукубаларын көрдөрө-көрдөрө ааттаталаабыт, хас да сирэи аабын иһитиннэрбит. Истибитин барытын өйүгэр хатаан, буукубаа буукубаны холбоотхо, тыл тахсарын өйдүү охсон, түүнү быһа туруулаһан туран, учуутала биэрбит кинигэтин аабыр, икки-үс хонугунан араспыыска суруйар киһи буолар. Ити курдук, күнүнэн аабыр, икки-үс хонугунан суруйар буолбут. Ыкса ыаллара, бар дьонун үөрэхтээри, бэйэтин дьэтигэр ликпууну астарбыт, И.И.Сивцев – Мытыйыкы: “Уолгун үөрэттэрдэххинэ сөп буолуһу, аахпытын, истибитин өйүгэр тутара бэртэбит” дьэбитин, аҕата: “Тыыннаарым тухары үөрэттэриэм” диэн тылын биэрбит. 1929 с. Булгунньахтаах түөрт группалаах начаалынай оскуолатыгар кириэр. Бастакы учууталлара үрдүк култууралаах, төрөөбүт улуустарыгар үөрэби-билиини тарбаппыт дьыннээх саха интеллигеннэрэ, Георгий үөрэххэ ураты баалаабын, дьобурдаабын таба көрөн, киниэхэ оскуолаба иллэн хоһу туран биэрэн, икки сылга - түөрт кылааһы, Чурапчы оскуолатыгар икки ыйга - бэһис кылааһы бүтэртэрэллэр. Педсэбиэт быһаарытынан Дьокуускай педтехникумугар бэлэмниир кууруска кириэригэр сүбэлиллэр. Манна эмиз ураты ситиһилээхтик үөрэнэр, билиини-көрүүнү тургутар диспуттарга мэлдьи кыайыылаах тахсар. Иккис кууруска үөрэнэ сырыттабына, сана аһыллыбыт педунстүүкэ быһа үөрэтэ киллэрэллэр. Итиннэ эмиз уһулуччу ситиһиллэнэр.

Тоҕус сыл иһигэр начаалынай, орто уонна үрдүк үөрэхтэри бүтэрэн, Москубатаабы К. Либкнехт аатынан педунстүүт кыһыл дипломун ылбыта. Судаарыстыбаннай экссэмэни туппут үнүстүүт профессордара саха устудьуонун билиитин сөгөн-махтайан, мунутуур үрдүктүк сыаналаан: “.. кафедра истории народов СССР предлагает Вам остаться аспирантом при институте им. Карла Либкнехта” диэн суругу туттарбыттара. Ол эрэри Башарин дойдутугар дьулуспута.

1941 с. Г.П. Башарин тыл уонна култуура научнай чинчийэр үнүстүүтүн сабыылаах пуондатын сэбиэдиссэинэн ананан, Саха сирин устуоруйатын үөрэтигэр турунар.

Г.П. Башарин сэрии сылларыгар көрүүтэ-харайыта суох хаалбыт Чурапчы оройуонун тулаайах оҕолорун өрөспүүбүлүкэ детдомугар олохтоһунна быһаччы кыттыыны ылбыт, сүүрбүт-көппүт, кэпсэппит, туруорсубут үтүөлээх. Учуонай 34 оҕону детдомна абылан туттарбытын туһунан архыыбыттан испиһэк булан, огдообото К.И. Платонова “Күүрээһинээх үлэни санатар докумуон” уонна “Биһиги баарбыт...Киниэхэ мунура суох махтанабыт” диэн ыстатыйалартан билэбит.

Үтүгэннэ түбэспит үс бастакы улуу суруйааччыларбыт ааттарын тилиннэрэн, 1943 сыллаахха, 31 саастаабыр, устуоруйа билимин хандьыдаата буолбута. Көмүскээбит монографиятын тиэмэтэ: “Три якутских реалиста-просветителя: Кулаковский, Софронов и Неустроев: из истории общественной мысли”. 1944 с. “Саха үс реалист-сырдатааччыта” үлэтэ кинигэ буолан тахсыбытын өрөспүүбүлүкэ аабыааччыларга үөрүүнэн көрсүбүттэрэ, үс улуу суруйааччыларбыт ааттара тиллибитэ дьонун бэлэх буолбута.

1950 сыллаахха ССРС наукаларын академиятын устуоруйа үнүстүүтүгэр историческай наука докторун учуонай истиэпэни ыларга диссертациятын көмүскээбитэ. “История аграрных отношений в Якутии (60-е годы XVIII- сер. XIX в.)” тиэмэтинэн буолбута. Бу

кэмнэ педунстүүт устудьуоннарыгар “История” диэн научнай куруһуогу тэрийэн үлэлэппитэ.

Бу куруһуок 90-с сылларга диэри 4 наука докторун, 60-тан тахса наука хандьыдааттарын иитэн таһаарбыта.

1951-52 сс. Дьокуускайдаагы педунстүүт ССРС устуоруйатын кафедратын сэбиэдиссэинэн үлэлээбитэ.

1952 сыллаахха Саха сиринээби партия обкомун бюрота “О буржуазно-националистических извращениях в освещении истории якутской литературы” диэн уураах ылынан (“Башарин дьыалата”), Г. П. Башарины партияттан устубуттара, дуоһунаһыттан босхолообуттара, историческай наука доктора учуонай истиэпэни бигэргэтэр, профессор званиетын ылар ходатайстволары онорору тохтоппуттара. Историческай наука хандьыдаата учуонай истиэпэни эмиз соппуттара. Бу хара балыырга эриллэн, 121 киһи сууттаммыт, ону таһынан 46 бириддилен дьон хаайыллыбыттар, олоҕор ортолоругар учууталлар, устудьуоннар, сана үлэлээн эрэр ыччаттар. Ыарахан күннэригэр Амма Аччыгыя, И.М.Романов, бастакы учуутала А.Д.Макаров өйөөбүттэрэ. Кырдьыга тахсарыгар нуучча үөрэхтээхтэрэ – академиктар А. М. Панкратова, Н. М. Дружинина, С. В. Бахрушин, биллиилээх литературоведтар Б.С.Рюриков, А.Л.Дымшиц уо.д.а. көмөлөспүттэрэ. Үс улуу суруйааччыларбыт үтүө ааттара тиллэригэр Сойуус уопастыбаннаһын болҕомтолорун тарпыт быраатты Семен уонна

Г.П. Башарин дьиз кэргэнэ
Аҕатынан Прокопий Николаевичтын, кэргэниэнэ
Калисфена Ивановнаһын, бырааттарынан, балтыларынан.

Софрон Даниловтар ураты улахан үтүөлээхтэр. Г.П. Башарин төһө да экирэттиһигэр, атаҕастабылга түбэспитин иһин, санаатын күүһүнэн чинчийэр үлэтин тохтоппотоҕо.

1956 сыллаахха иккитээн докторскай диссертациятын ССРС Наукаларын академияларын үнүстүүтүн учуонай Сэбиэтигэр көмүскээбитэ. 1957 сыллаахха Үрдүкү аттестационнай хамыһыһа быһаарытынан историческай наука доктора учуонай истиэпэнэ инэриллибитэ. Бу ким да санамматах уустук үлэтигэр Москва, Дьокуускай сүүстэн тахса архыыбын пуондаларын туһаммыта.

1957 с. “Историческое значение вхождения Якутии в состав Российского государства” диэн научнай монографията туспа кинигэ буолан тахсар.

1960-1992 сс. Саха судаарыстыбаннай университетин устуоруйа кафедратын профессора.

1962 сыллаахха Саха сиринээби партия обкомун бюрота “Об исправлении ошибок в освещении некоторых вопросов истории якутской литературы” диэн уураах ылыммыта. Онон Башаринна инники наука өнөлөрө төннөрүллүбүтэ. Историческай наука убалаһыгар уонна каадырдары бэлэмнээһиннэ үтүөлэрин иһин “Саха АССР наукатын үтүөлээх үлэһитэ” бочуоттаах аат инэриллибитэ.

1962 с. – “История животноводства в Якутии второй половины XIX – начала XX вв.” научнай үлэтэ тахсар.

1963-1979 сс. Саха АССР 6-с, 7-с, 8-с, 9-с ынырыылаах Үрдүкү Сэбиэтин дьокутаата. Үөрэбири уонна култуура бастайааннай хамыһыһатын бэрэссэдээтэлэ этэ.

1964-1966 сс. Саха судаарыстыбаннай университетин историко-филологическай факультетын декана.

1964 с. – “Обозрение историографии дореволюционной Якутии” үлэтэ туспа кинигэнэн тахсар.

1966-1992 сс. литература уонна ускуустуба эйгэтигэр Г.П. Ойуунускай аатынан өрөспүүбүлүкэтээби бириэмийэни инэри хамыһыһатын бэрэссэдээтэлэ.

1967 с. Үлэ Кыһыл Знамята уордьан кавалера.

1972 с. өр сыллаах үлэтин иһин Чурапчы оройуонун Бочуоттаах гражданина, РСФСР наукатын үтүөлээх

үлэһитэ үрдүк ааттар инэриллэллэр.

1989-1990 сс. “История земледелия в Якутии (XVII-1917 г.)” икки томнаах үлэтэ бэчээттэнэр.

1991 с. “Актуальные проблемы истории и культуры народов Северо-Востока СССР”: (с древних времен до настоящего времени).

1992 с. Саха Өрөспүүбүлүкэтин А. Е. Кулаковскай аатынан Судаарыстыбаннай бириэмийэтин бастакы Лауреата үрдүк аат инэриллэр.

1996 с. “Общественно-политическая обстановка в Якутии в 1921-25 гг.” монографията бэчээттэнэр.

2002 с. “В составе свободной России” научнай-публицистическай хомуруннууга тахсар.

Георгий Прокопьевич бастакы кэргэнэ Калисфена Ивановна Платонова, 1938 сыллаахха педагогическай үнүстүүтү бүтэрбит устуорук идэлээх учуутал этэ. Бастын үлэлээх, элбэби билэр-көрөр, айар-суруйар кыыс эбит. Кэлин “Эдэр бассабыык” хаһыат секторын сэбиэдиссэинэн үлэлэтэллэр, онтон өрөспүүбүлүкэтээби араадыһа кэммитэтин оҕо аналлаах биэриитин эрдээктэринэн бигэргэнэр. 1941 сыллаахха ыал буолаллар, Дьокуускайга Георгий аҕатын, икки балтын, икки быраатын көһөрөн киллэрэн, дьиз кэргэннэрэ улаатар. Сэри сабаланаан, олохторо өссө ыарыыр. Араадыһа кэммитэтигэр Калисфена Ивановна эдэр суруйааччы быһыытынан литературнай биэриилэри ис сүрэхтэтин ылынан, сөбүлээн тэрийэр, суруйар талаана өссө арыллыбыта, кыабырбыта. Оҕо суруйааччытын быһыытынан билибитэ, кэпсээннэрэ, хоһооннору хаһыаттарга, “Хотугу сулус” альманахха бэчээттэнэллэрэ, нуучча суруйааччыларын айымньыларын тылбаастыыра. 1942 сыллаахха уоллара Карл, 1947 сыллаахха кыыстара Наташа күн сирин көрөллөр. 1948 сыллаахха Георгий Башарин бастакы тапала, кэргэнэ, доҕоро баара-суоҕа 28 сааһыгар ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитэ. Калисфена Ивановна тигэх кэриэс тыллара туолбута. Кини оҕолорун балыстара Кыдана уонна Сата Платоновалар, кэргэнэ, аймахтара атахтарыгар туруорбуттара.

1957 сыллаахха Георгий Прокопьевич историческай наука докторун учуонай истиэпэни ылбыта. Ол сайын Кыдана Ивановна Платонованын кэргэнни буолбуттара. Кинилэр 35 сыл устата биир өйүнэн-санаанан, биир сыалынан-соругунан баай ис хоһоонноох олобу олоҕорбуттара. Кыдана Ивановна – филологическай наука хандьыдаата, Саха судаарыстыбаннай университетин нуучча тылын уонна уопсай языкознание кафедратын доценынан, преподавателинэн 30-тан тахса сыл үлэлээбитэ. Үс оҕолорун үөрэттэрэн, эт-хаан өттүнэн дьарыктаан, атахтарыгар туруортаабыттара. Билигин Карл Георгиевич – медицинскэй наука доктора, профессор, кини кэргэнэ- Зоя Константиновна, филологическай наука доктора, профессор, доцент. Кыыстара – Наталья Георгиевна, историческай наука хандьыдаата, Арасыйатаабы судаарыстыбаннай гуманитарнай университет доцена. Үһүс уоллара – Юрий Георгиевич, тугу инженерэ, политехнической колледж дириэктэрэ, кэргэнэ – Альбина Гаврильевна, СГУ кинигэ кыһатын бастакы дириэктэрэ этэ. Сиэннэр

Г. П. Башарин дьиз кэргэнэ, 1979 с.

эмиз бэйэлэрин олохторун суолун булбут, үөрэнэн, үлэлээн, учуонай Башариннар династияларын ханатар дьон тахса туруохтара диэн эрэнэбит.

Г. П. Башарин аатын үйэтиги, кини научнай үлэлэрин кэлэр көлүөнэбэ тирдиги Кыдана Ивановна кылаата сүнкэн улахан оруулаах.

Биир дойдулаахпыт уорааннаах уһун мөккүөргэ төрөөбүт сахабыт норуотун албан аатын, төрүт уус омук буолар дьылбатын көмүскээбит сөбүмэр үтүөтүн махталлаах бар дьоно мэлдьи үйэтитэ, кэриэстии туруохтара.

Надежда АММОСОВА,
кииннэммит библиотечнай ситим
библэтиэкэрэ.

(Г. П. Башарин үлэлэрэ, кини туһунан кинигэлэр,
ыстатыйалар туһанылынылар).

Төлөйдөр хоһоонго холоноллор

**«Сайын кэллэ, сайа көрдө,
Салгын сыта саба бизрдэ.
Самаан сайын салаллыытын,
Турар-турбат уруйдаата...”**

диэн кэтэһиилээх күөх сайыны, Ньюкуолун күнүн көрсө Төлөйдөөҕү олохтоох бибилэтиэкэ нэһилиэк олохтоохторугар анаан, дистанционной көрүнүнэн биирдиилээн хоһоон суруйуутугар куонкуруһу ыытта. Сүрүн сыалынан айар дьобуру

сайыннарыы, саҥа талааннары арыыйы уонна аабыыны пропагандалааһын буолар. Күрэххэ уопсайа 9 хоһоон кирибиттэн 5 бастын хоһоону бэчээккэ таһарабыт.

Дарина Хоютанова

САЙЫҢҢЫ КИЭНЭ

Сылайдым бу олохтон,
Оттон-мастан тардыһартам.
Ол эрэн миигин абылыыр
Кэрэ көстүү—
Күөстүү ордууар күөх сайын.

Бу сылаас салгын үрэримтэн
Дууһам уоскуйар атыннык.
Уратытык сүрээһим таптарда—
Чыычаах ырыатыгар ылларда.

Сайыным барахсаным—
Көтөр кынамым,
Көңүллүк сөтүөлүүр,
Үлэлиир доборум.
Күлүкпүн кытары
Эккирэтэһэ оонньоору,
Сайылык эйгэтигэр туспа күүтэн
турар.

Эн-мин дэсигэн,
Оболордуун кэпсэтэбит,
Сайыңны кизэһэ
Уот иннигэр олоробут.
Ким эрэ окурсу, ким эрэ хортуоска
Абалбытын ыстаһабыт,
Соробор сирэбит.
Гитара тыаһа
Чуумпу тыаны абылыыр,
Утууан эрэр
Күөх халлааны уһуунналар.

Чэ, кэлин! Бүгүн эмиз барыахха,
Обо сааспытын саныы таарыйа—

Ыһыахтыыр сиргэ таарыйан
ааһыахха.
Аламай күммүтүн күөл кытылыгар
көрсүөхпүт,
Ол кэннэ түүлбүтүн көрө
дьылиэхпүт.

Дьылиэхпүт... обо сааһы сайыны
кытта сизтэн кириэхпүт.

Анна Петрова

САЙЫЛЫККА КӨНҮҮ

Сайылыкка көһөөрү,
Сүпсүгүрүү буолара,
Сонун сиргэ тиийээри,
Сүрэх үөрэ күүтэрэ.
Ыллык суолу батыһа,
Ынахтарбыт хаамсаллар,
Мэччирэнгэ чугаһаан,
Мангыраһан ылаллар.
Бостуук уолбут атынан
Буору-сыһы көбүтэн,
Ырыа тылын бэрийэ,
Ыллыыр күнү уруйдаан,
Сибэккинэн симэммит
Сиздэрэйкээн сайылык
Айылбабыт анаабыт
Ахтылганнаах алаһа
Күннүүн тэнгэ үөрэллэр,
Күндү күлүүк кыргызтар
Кизэһэ ыамы кэтэһэ,
Кэккэлэһэ хаамсаллар.
Эдэр сааһы санааммыт,
Ааспыт кэми ахтабыт.
Үйэ дьолун билбиһпит,
Үлэ дьонун көрбүппүт.

Кириэн эрэр саһарба
Күнүн уотун кистээтэ.
Сарсын эмиз күн үүнүө,
Саҥа күнү бэлэхтиэ!

Изабелла Абрамова

ХОҞООН

Хас биирдии дьыл кэмэ саһаба
Бэйэтэ туһунан кэрэлээх,
Күһүммүт силбиктээх ардабын,
Кыһыммыт тоһуттар тымныытын,
Сайыммыт өнгүрүк куйааһын,
Сааһын айылба уһуктар күннэрин
Хоһууар тыллары көрдүүбүн.
Тухтан да ордорон сөбөбүн
Үрүн түүн сырдыгын, чуумпутун,
Көмүс күн күөрэйэ ойорун.
Мутукча минньигэс сытыгар
туймааран,
Кэбэ кыыл чоргууар кэмнэрин,
Ньургуһун нуобайа тылларын,
Күөрэгэй дьырылы тыуайарын,
Сайын кэлиитин таптыбын.

Афанасий Дьячковский

ТӨРӨӨБҮТ ТӨЛӨЙҮМ

Кытаран, кыһан табыста
Саҥа күн сандаара күндээрен,
Төрөөбүт түөлбэм үрдүгэр,
Төрүт Төлөйүм томторугар.

Куохара кэрэ айылбата
Үөскээбит биһигин уйата
Дьоллоохпун олобу олорор
Кэнчээри ыччат дьолун түстүүр.

Куохара эбэккэм күөх сааһа
Өрүүтүн сүрэхпэр кэрэбин
Долгуһа, үөрэ мин көрсөбүн
Саҥа күн сандаара кыһарын.

Куохара кэрэ айылбата
Үөскээбит биһигин уйата
Дьон-сэргэ тобуоруспут сирэ
Төрүт Төлөйүм томторугар.

Светлана Смирникова

САЙЫЛЫГЫМ БАРАХСАН

Тиийэн кэлиэм сайылыкпар,
Обо сааһым ааспыт сирегэр,
Оргууу сэрэнэн сэнээриэм
Сайылыгым барахсаны.

Кэрийиэм сэмээр
Сүүрбүт-көппүт кырдалларбын,
Үөрэ-көтө өнгөйтөлүөм
Оңолох-чоңолох күөллэрбин.

Ытыһан ордууу ыһыам
Алааһым күөлүн уутуттан.
Көрүөм таммахтарга
Доботторум чабылыспыт
харахтарын.

Сыралыйар күн уотуттан
Саһыам арыы тиитим күлүгэр.
Санаан ылыам ол кэмнэри,
Сайылыгым ааспыт олобун.

Изабелла КУЗЬМИНА,
библэтиэкэ сэбидиссэйэ.

--- КӨР-СЭРГЭЭ ---

«Саха» НКХ ханаалын Ыам ыйын 31- бэс ыйын 6 күннэринээби бырагыраамата

Ыам ыйын 31 күнэ Бэнидиэнньик 06:00 - Сана күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Сана күн 6+ 10:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Тиэргэн 12+ 11:30 - Подворье 12+ 12:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 12:15 - Асчыттар 12+ 13:00 - Дойдум дьоно 6+ 13:15 - Актуальное интервью 12+ 13:30 - «Саха сирэ-Якутия» информационная программа 12+ 14:00 - «Тэтим» радио 6+ 15:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 15:15 - Асчыттар 12+ 16:00 - Дойдум дьоно 6+ 16:15 - Актуальное интервью 12+ 16:30 - «Саха сирэ-Якутия» информационная программа 12+ 17:00 - Тиэргэн 12+ 17:30 - Подворье 12+ 18:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 18:15 - Сээн сирэ 12+ 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - Үрүһа кизьэтэ 6+ 22:00 - Тиэргэн 12+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Аал-луук мас 12+ 23:45 - Бастын клип 12+ 00:00 - Талбан 12+ Бэс ыйын 1 күнэ оптуорунньук 06:00 - Сана күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Сана күн 6+ 10:00 - «Якутия» информационная программа 12+	10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Тиэргэн 12+ 11:30 - Подворье 12+ 12:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 12:15 - Асчыттар 12+ 13:00 - Дойдум дьоно 6+ 13:15 - Актуальное интервью 12+ 13:30 - «Саха сирэ-Якутия» информационная программа 12+ 14:00 - «Тэтим» радио 6+ 15:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 15:15 - Асчыттар 12+ 16:00 - Дойдум дьоно 6+ 16:15 - Актуальное интервью 12+ 16:30 - «Саха сирэ-Якутия» информационная программа 12+ 17:00 - Тиэргэн 12+ 17:30 - Подворье 12+ 18:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 18:15 - Сээн сирэ 12+ 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - Үрүһа кизьэтэ 6+ 22:00 - Тиэргэн 12+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Аал-луук мас 12+ 23:45 - Бастын клип 12+ 00:00 - Олох уеуугэр 12+ Бэс ыйын 2 күнэ сэрэдэ 06:00 - Сана күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Сана күн 6+ 10:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Тиэргэн 12+ 11:30 - Подворье 12+ 12:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 12:15 - Асчыттар 12+ 13:00 - Репортаж 6+ 13:15 - Актуальное интервью 12+ 13:30 - «Саха сирэ-Якутия» информационная программа 12+	12:15 - Асчыттар 12+ 13:00 - Дойдум дьоно 6+ 13:15 - Актуальное интервью 12+ 13:30 - «Саха сирэ-Якутия» информационная программа 12+ 14:00 - «Тэтим» радио 6+ 15:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 15:15 - Бастын клип 12+ 16:00 - Дойдум дьоно 6+ 16:15 - Актуальное интервью 12+ 16:30 - «Саха сирэ» информационная программа 12+ 17:00 - Тиэргэн 12+ 17:30 - Подворье 12+ 18:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 18:15 - Сээн сирэ 12+ 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - Үрүһа кизьэтэ 6+ 22:00 - Тиэргэн 12+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Аал-луук мас 12+ 23:45 - Бастын клип 12+ 00:00 - Талбан 12+ Бэс ыйын 3 күнэ чэппиэр 06:00 - Сана күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Сана күн 6+ 10:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Тиэргэн 12+ 11:30 - Подворье 12+ 12:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 12:15 - Асчыттар 12+ 13:00 - Репортаж 6+ 13:15 - Актуальное интервью 12+ 13:30 - «Саха сирэ-Якутия» информационная программа 12+	12+ 14:00 - «Тэтим» радио 6+ 15:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 15:15 - Бастын клип 12+ 15:30 - Документальный фильм 12+ 16:15 - Ууттэн кэпсээнэ 12+ 16:45 - Дойдум дьоно 6+ 17:00 - Тиэргэн 12+ 17:30 - Подворье 12+ 18:00 - «Саха сирэ» информационная программа 12+ 18:15 - Сээн сирэ 12+ 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Олох уеуугэр 12+ 20:30 - «Саха Сирэ» инф. биэри 12+ 21:00 - Үрүһа кизьэтэ 6+ 22:00 - Тиэргэн 12+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Эл Иитэ 12+ 23:45 - Бастын клип 12+ 00:00 - Олох уеуугэр 12+ Бэс ыйын 4 күнэ бээтинсэ 06:00 - Сана күн 6+ 07:00 - Утро Якутии 6+ 08:00 - Сана күн 6+ 10:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Тиэргэн 12+ 11:30 - Подворье 12+ 12:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 12:15 - Асчыттар 12+ 13:00 - Дойдум дьоно 6+ 13:15 - Актуальное интервью 12+ 13:30 - «Саха сирэ-Якутия» информационная программа 12+ 14:00 - «Тэтим» радио 6+ 15:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 15:15 - Бастын клип 12+ 15:30 - Документальный фильм 12+	16:15 - Тымныыны кыайбыттар 12+ 16:45 - Репортаж 6+ 17:00 - Тиэргэн 12+ 17:30 - Подворье 12+ 18:00 - «Саха сирэ» информационная программа 12+ 18:15 - Актуальное интервью 12+ 18:30 - ПроАвто 12+ 19:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 19:15 - Үрүһа кизьэтэ 6+ 20:30 - «Саха Сирэ» информационная программа 12+ 21:00 - Куерчэх-шоу 12+ 21:45 - Бастын клип 12+ 22:00 - Тиэргэн 12+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Аал-луук мас 12+ 23:45 - Бастын клип 12+ 00:00 - Кэрэ кэпсээн 6+ Бэс ыйын 5 күнэ субуота 06:00 - Золотой фонд 12+ 07:00 - Саха итэҕэлэ 12+ 07:30 - Геван 12+ 08:00 - Бастын клип 12+ 08:15 - Просто вкусно 12+ 09:15 - Истин илдьит 6+ 10:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 10:15 - Аал-луук мас 12+ 11:00 - Саха сатаабата суох 12+ 12:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 12:15 - Кэрэ кэпсээн 6+ 13:30 - «Якутия» информационная программа 12+ 13:45 - Готовим вкусно 12+ 14:00 - Интеллектуальная игра 12+ 15:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 15:15 - Интеллектуальная игра 12+ 15:30 - Документальный фильм 12+	16:15 - ТВ-спорт 6+ 18:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 18:15 - Истин илдьит 6+ 19:00 - Комус туған 6+ 19:45 - Охота и рыбалка в Якутии 12+ 20:15 - Дойдум дьоно 6+ 20:30 - «Якутия» информационная программа 12+ 20:45 - Ууттэн кэпсээнэ 12+ 21:15 - Сахалыы киинэ 12+ 22:45 - Үрүһа кизьэтэ 6+ 00:00 - «Якутия» инф. программа 12+ 00:15 - Просто вкусно 12+ Бэс ыйын 6 күнэ баскыһыанньа 06:00 - Золотой фонд 12+ 07:00 - Саха сатаабата суох 12+ 07:30 - Геван 12+ 08:30 - Парламентский вестник 12+ 08:45 - Будем вместе 12+ 09:00 - Истин илдьит 6+ 09:45 - Детское время 0+ 10:00 - Вместе - в добрый путь! 6+ 12:00 - «Якутия» инф. программа 12+ 12:15 - Вместе - в добрый путь! 6+ 13:30 - Якутия. День за днем 12+ 14:15 - Вместе - в добрый путь! 12+ 18:00 - «Якутия» информационная программа 12+ 18:15 - Истин илдьит 6+ 19:00 - Вместе - в добрый путь! 6+ 20:30 - Якутия. 20 лет в 21 веке 12+ 21:00 - Якутия. День за днем 12+ 21:45 - ПроАвто 12+ 22:15 - Охота и рыбалка в Якутии 12+ 22:45 - Ууттэн кэпсээнэ 12+ 23:15 - Кэнсиэр 6+

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

“Сага олох”
редакционнай-
издательскай холбоһукка
ер кэмнэ суолпарынан
үлэлээбит **Дмитрий
Михайлович ФИЛАТОВЫ**
65 сааһын туолбутунан
итиитик-истинник
эбэрдэлиибит!

Эн биһиги кэлэктипкэ
эрэллээхтик, сыралаһан
үлэлээбиккин билэбит,
сыаналыбыт. Үлэлиир
кэмнэр тэрилтэбит
хаһаайннааһын сага форматыгар киирээрэ,
кэли-барыы, бэйэ суолун-иһин булуунууга
ыктары буолара. Нэһиликтэри кэрийи,
тэрилтэлэргэ сылдыы, Дьокуускайга
кири, хаһаппытын таһыы, тэрилтэ
үлэһиттэрин араас наадalara барыта
массыынанан быһаарыллара. Итиннэ
массыына тохтообокко сүүрэрин туһугар
тиэхинькэни көрүнүү, оностуу наадатын
эн бэйэ биллигинэн-көрүүгүнэн, сүрэххинэн-
бэлэскинэн ситиһэрин.

Убаастабыллаах Дмитрий Михайловичка
үлэбэр ситиһиһи, дьиз кэргэнгэр этэнгэ
буолууну, дьолу-соргуу баҕарабыт!

“Сага олох” РИХ кэлэктибэ.

БИЛЭРИИ/ОБЪЯВЛЕНИЕ

Евгений Гаврильевич Оконешников аатыгар
2011 с. бэс ыйын 25 күнүгэр бэриллибит
байыаннай билиэт сүппүтүнэн, дьинэ суобунан
аабыллар.

--- ПРОКУРАТУРА ИЗВЕЩАЕТ ---

Проведение принудительной вакцинации
(в том числе против COVID-19) недопустимо

В соответствии со ст.35 Федерального закона от 30.03.1999 № 52-ФЗ «О санитарно-эпидемиологическом благополучии населения» профилактические прививки проводятся гражданам в соответствии с законодательством Российской Федерации для предупреждения возникновения и распространения инфекционных заболеваний.

Согласно абз.8 п.1 ст.5 Федерального закона от 17.09.1998 № 157-ФЗ «Об иммунопрофилактике инфекционных болезней» (далее - Закон № 157-ФЗ) граждане при осуществлении иммунопрофилактики имеют право на отказ от профилактических прививок.

Пункт 1 статьи 5 Закона № 157-ФЗ предусматривает возможность отказа от профилактических прививок, который оформляется в письменной форме, при этом отказ от профилактической прививки работника, выполняющего работы, включенные в Перечень работ, выполнение которых связано с высоким риском заболевания инфекционными болезнями и требует обязательного проведения профилактических прививок, утвержденный Постановлением Правительства РФ от 15.07.1999 N 825, влечет за собой отстранение его таких работ (абз. 4 п. 2 ст. 5 Закона № 157-ФЗ, абз.8 ч.1 ст.76 Трудового кодекса РФ).

В вышеуказанный перечень включены, в том числе работы с больными инфекционными заболеваниями, а также работы в организациях, осуществляющих образовательную деятельность.

В иных случаях отстранение от работы сотрудников в связи с отказом от вакцинации против коронавирусной инфекции является неправомерным.

Ранее Федеральная служба по надзору в сфере защиты прав потребителей и благополучия человека РФ (письмо от 01.03.2021 №02/3835-2021-32) и Министерство труда и социальной защиты РФ (письмо от 04.03.2021 №14-2/10/В-2314) предупреждали, что сейчас вакцинация от коронавируса проводится исключительно в добровольном порядке. Обязательной, а точнее настоятельно рекомендованной для определенных категорий граждан (или вообще всех), она может стать, только если главный санитарный врач субъекта РФ издаст соответствующее постановление при угрозе возникновения и распространения инфекционных заболеваний, представляющих опасность для окружающих (в том числе и новой коронавирусной инфекции) (ст. 51 Федерального закона от 30.03.1999 № 52-ФЗ, ст. 10 Федерального закона от 17.09.1998 № 157-ФЗ). И только

при наличии таких постановлений отказ от вакцинации по эпидемиологическим показаниям может повлечь отстранение граждан, не имеющих прививок, от работы.

Между тем, Главный санитарный врач по Республике Саха (Якутия) в связи с неблагополучной эпидемиологической ситуацией в Республике Саха (Якутия) издал постановление от 19.05.2021 №3 «Об иммунизации населения Республики Саха (Якутия) против новой коронавирусной инфекции (COVID-19)», согласно которому поручено обеспечить проведение иммунизации против новой коронавирусной инфекции (COVID-19) с охватом не менее 70% взрослого населения, в первую очередь лиц старше 65 лет, с учетом противопоказаний в срок до 01.06.2021 в г.Якутске и Мегино-Кангаласском районе, в срок до 01.07.2021 – по Республике Саха (Якутия).

Пунктом 3.2 указанного постановления главам муниципальных образований поручено обеспечить индивидуальными предпринимателями и руководителям всех форм собственности, осуществляющих свою деятельность на территории Республики Саха (Якутия), принятие мер по организации иммунизации против новой коронавирусной инфекции (COVID-19).

Таким образом, в настоящее время федеральными и региональными законодательствами не предусмотрена норма, утверждающая обязательность прохождения всеми гражданами иммунизации против коронавирусной инфекции (COVID-19).

В этой связи прокуратурой Чурапчинского района 26.05.2021 на распоряжение МО «Чурапчинский улус (район)» от 25.05.2021 №714 «О принятии дополнительных мер по противодействию новой коронавирусной инфекции (COVID-19)», содержащей положение о не допуске с 27 мая 2021 года к исполнению должностных обязанностей сотрудников (работников) и не направлении сотрудников (работников) в служебные командировки, не прошедших иммунизацию против коронавирусной инфекции (COVID-19), принесен протест, по результатам рассмотрения 26.05.2021 в распоряжение внесены соответствующие изменения в соответствии с требованием закона.

Чурапчинская прокуратура.

--- ВНИМАНИЕ! ---

ВНИМАНИЕ, ОХОТНИК!

В связи с началом охоты на турпанов с 1 по 4 июня 2021 года, начинается массовый выход охотников на водные объекты.

Чурапчинский инспекторский участок Центра ГИМС ГУ МЧС России по РС (Я) напоминает о соблюдении каждым охотником техники безопасности обращения с оружием, правилу обеспечения безопасности на воде, разведении костра и требования пожарной безопасности во время охоты.

Не забываем, что вода еще холодная. Чтобы доставать добытую дичь обязательно используйте древесную или резиновую лодку и при этом иметь на себе спасательный жилет. Ни в коем случае не лезьте в холодную воду, без снаряжения это может привести к чрезвычайным ситуациям на водных

объектах. На охоту желательно выезжайте с напарником, всякий раз, напоминайте своим родным примерное место вашей охоты и, если доступна связь, ежедневно информируйте их.

Если случилась беда – не теряйте разум, используйте все возможные пути спасения жизни человека, при выходе из воды обязательно смените одежду, если рядом нет охотничьей избушки разведите костер согрейтесь и просушите мокрую одежду.

Соблюдение правил поведения на водных объектах во время охоты, выполнение элементарных мер осторожности – залог вашей безопасности !!!

Госинспектор Чурапчинского
инспекторского участка Центра
ГИМС ГУ МЧС России по РС(Я)
Ю.Ф.ИУСТИНОВ.

Сылан нэһилиэгин олохтооҕо

АММОСОВА Евдокия Васильевна

ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, бииргэ үлэлиир, убаастыыр кэллээгэбитигэр Саргылана Васильевна Башаринаҕа дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

"Радость" оҕо дьобурун сайыннара киин уонна улуустаабы үөрэх салалтатын кэлэктибэ.

Кутурбаммытын тиэрдэллэр:

- Тапталлаах балта Евдокия Васильевна Аммосова уһун, ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, чугастык саныыр балтыларыгар, эдьийдэригэр Саргылана Васильевна Башаринаҕа диригтэн, Чурапчыттан, Дьокуускайтан, Намтан Котовтар, Поповтар, Борисовтар.

Сылан нэһилиэгин олохтооҕо, эргизэн бэтэрээнэ, күндү эдьийибит, балтыбыт

ГОВОРОВА Вера Титовна

ыарахан ыалдьан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр, оҕолоругар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Бииргэ төрөөбүттэрэ уонна кинилэр дьиз кэргэттэрэ.

Чакыр нэһилиэгин олохтооҕо

ТАРАСОВ Иван Иванович

соһумардык олохтон туораабытынан, төрөппүттэригэр Капитолина, Иван Тарасовтарга, бииргэ төрөөбүттэригэр дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Чурапчыттан, Усуяанаттан Сивцевтэр, Сылантан Трофимовтар уонна кинилэр дьиз кэргэннэрэ.

Кутурбаммытын тиэрдэллэр:

- Чакыр нэһилиэгин олохтооҕо, тапталлаах оҕолоро Тарасов Иван Иванович эмискэ олохтон туораабытынан, ийэтигэр Капитолина Константиновнаҕа, аҕатыгар Иван Ивановичка, бииргэ төрөөбүттэригэр, аймактарыгар аҕатын бииргэ үөрэммит доҕотторо А.А. Пермякова, В.П. Борисова, М.Р. Решетникова.

- Тапталлаах уоллара Тарасов Иван Иванович соһуччу бу олохтон туораабытынан, Чурапчытаабы киин балыһына үлэһитигэр, Чакырдаабы ФАП биэлсэригэр Капитолина Константиновна Тарасоваҕа уонна киин кэргэнигэр Иван Иванович Тарасовка Чурапчытаабы киин балыһына кэлэктибэ, профсоюзһа.

Извещение о проведении открытого аукциона по продаже
права на заключение договора купли-продажи земельных
участков

Организатор: Администрация МО «Хатылынский наслег» Чурапчинский улус (район)

ЛОТ: 24 участка

Адрес: с.Харбала 1-я,

Начальная цена: по оценочной стоимости

Размер задатка: 20% от начальной цены.

Период приема заявок: 31 мая – 01 июля 2021 г.

Дата, время и место проведения аукциона: 08 июля 2021 г., 14:00 по местному времени, с. Харбала 1-я, ул. Партизанская, д.14.

--- КЭРИЭСТЭБИЛ ---

Аҕабыт, убайбыт сырдык кэриэһигэр

Тапталлаах аҕабыт, убайбыт, эһэбит **Кожуров Илья Егорович** бу дьыл ыам ыйын 31 күнүгэр ыарахан ыарыттан олохтон туораабыта биир сылын туолар.

Аҕабыт, убайбыт Чурапчы улуһун Болугур нэһилиэгэр 1946 сыллаахха алтынны 19 күнүгэр Егор Иннокентьевич, Марфа Варламовна Кожуровтар дьиз кэргэннэ иккис оҕонун күн сириг көрбүтэ. Аҕабыт кыра эрдэбиттэн дьонугар көмөлөһөн, үлэбэ миккиллэн улааппыта.

1967 сыллаахха Амма орто оскулатын 8-с кылааһын бүтэрэн, ол сыл Төнүлүтүэбү ОПТУ-га тырахтарыс идэтигэр биир сыл үөрэммитэ. ОПТУ-ну бүтэрэн баран, 1969 сыллаахха армияҕа ынырыллыбыта. Тиксигэр баран сулуспалаан, ытык иэһин толорбута.

1972 сыллаахха Чурапчы оройуонун Болтоно нэһилиэгиттэн төрүттээх биһиги ийэбитин Мария Васильевна Павлуцкаяны көрсөн ыал буолбуттара. Бастаан, Болтоноҕо олорбуттара, онтон 1978 сыллаахха Мындаҕайыга көһөн киирэн олохсуйбуттара. Оҕолор – төрдүбүт. Аҕалаах ийэбит биһигини барыбытын атаһытыгар туруордулар, ыал онортоотулар. Уон төүрт сиэннээхтэр, уон биир хос сиэн улаатар.

Биһиги аҕабыт 1974 сылтан 2001 сылга диэри араас үлэбэ үлэлээбитэ: оробуочайдаабыта, тырахтарыстаабыта.

1985-1995 сылларга "Мындаҕайы" сопхуоска сүөһү көрөөччүнэн үлэлээбитэ, 1995-2001 сылга диэри Амма орто оскулатыгар харабылынан үлэлээн, бочуоттаах

сынын алаһа тахсыбыта.

Аҕабыт тыа халасты-батыгар, сүрүннээн, сүөһү үлэтигэр - «Карл Маркс», "Мындаҕайы" сопхуостарга, Амма орто оскулатыгар өр сылларга үтүө суобастаахтык үлэлээн, нэһилиэк социялынай-экономическай сайдытыгар тус кылаатын киллэрбитэ. «Үлэ бэтэрээнэ» буолбута, энкилэ суох үлэтин иһин нэһилиэк Бочуотунай грамоталарынан наҕараадаламмыта.

Аҕабыт нэһилиэккэ, түөлбэбэ ытыллар дьаһалларга көхтөөхтүк кыттар. Ыһахтарга сахалыы танас күрбэр кыттан, куруук инники күөһүнэ сылдыра. Киин айылҕалыын алтыһарын сөбүлүүр, сайынын оттуура-мастыыра, балыктыыра. Кэлин бочуоттаах сынын алаһа да олордор, кырдыа бастарга ытыллар тэрээһиннэргэ актыыбынайдык кыттар.

Тапталлаах аҕабыт, убайбыт, эһэбит биһиги сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах буолуоҕа...

Оҕолоро, кийиитэ, күтүөтэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ, бииргэ төрөөбүттэрэ.

Ген. дирижээр - **Н.М. СТРУЧКОВА.**
Шеф эрдээктэр - **Е.Г. МАКАРИНСКАЯ.**
2-с категориялаах эрдээктэр - **А.М. СЛЕПЦОВ.**
1-кы категориялаах эрдээктэр - **А.Н. ЗАХАРОВА.**
Кэрэспэдиэнтэр - **С.А. ЖЕНДРИНСКЭЙ, М.В. ПЕТРОВА.**
Танааччы - **Л.К. ПОПОВА.**
Бэчээттээччи - **Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.**

Тэрийэн таһаарааччылар: СӨ Бырабылгалыстыбата, Саха Өрөспүүбүлүкэтин "Сахабэчээт" Судаарыстыбаннай автономнай тэрилтэтин "Сага олох" хаһыат эрдээксийтэ.
677000, Дьокуускай к., Орджоникидзе ул. 31, 124 каб.
төл/факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakhabechchat@mail.ru.
Российской Федерации Роскомнадзор СӨ салалтатыгар
2020 с. бэс ыйын 3 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ
— **ПН №ТУ14-00559.**

Эрдээксийэ аадырыһа:
678670, Чурапчы сэл.,
Карл Маркс ул., 26
"а".
Төлөпүннэрбит:
эрдээктэр — 41-332,
отделлар — 41-265, 41-358.
E-mail: sanaoloh@mail.ru,
сайт: sanaoloh.ru, **instagram:**
@sanaoloh

Бэчээккэ сакаас: № 38 (11791)
Кээмэй: 2 бэч. лине
Ахсаана 1250. Хаһыат сыаната: 15

Ааптар сүрүгэр этилэр санаа редакция
позициятыгар мэдүй сеп түбүгэр
буолбатах. Сүрүгэ ыйыллар чакылар
кырдьаастарыгар этилэтингэ ааптар тус
бэчээт сүгэр.

Хаһыат бэчээккэ бэрлиллэр графига: 16 ч 00 м. Бэчээккэ бэрилииннэ: 16 ч 00 м. "Сахабэчээт" автономнай тэрилтэтин "Сага олох" хаһыат эрдээксийтигэр 27.05.2021 с. офсетка бэчээттэннэ.
Типография аадырыһа: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс ул., 26 "а". Индекс: ПИ964. Хаһыат нэдиэлгэ иккитэ: оптуорунука уонна бэтинсэбэ тахсар.